

Na-keĭ-vəhoti-an **Na-keĭ-və**hoti-an **van hən aJon**

Ase itos nalobulat egai?

AJon tovi ahai susur siYesu itosi.

Itos nalobulat egai hən nəsə?

AJon itos nalobulat egai hən bikel mai nəvanuan gail husur na-kəta-risi-an hən aYesu gai torisi. Na-kəta-risi-an enan eṽusan nəsə bēvisi len nəboŋ ləbēgəmai.

AJon itos nalobulat egai mōs ase?

Itosi mōs alat lotokad nədəlomian. Itosi mōs naKristen gail len naut pisi.

Itos nalobulat egai ŋais?

AJon itosi pəpadaŋ hən nasihau A.D. 90.

AJon anatan aSepeti evi ahai pispisul siYesu.

AJon itos nalobulat egai, ale esəvati van hən alat siYesu len naut toməlevru len naprovens Asia. Len nasihau galenan naut a Rom idaŋ masuṽ ale eil a mō hən nəvanuan naut tiltile gail len naut salit gail. Be naut a Rom emədas bun alat siYesu. Len nasihau A.D. 54 vəbar A.D. 68, aSisa a Rom, nahəsən aNero, gai emədas alat siYesu lototoh a Rom. Ale len nasihau A.D. 81 vəbar A.D.96, aSisa nahəsən aTomitian, gai tu emədas bun alat siYesu. Len nabunusian silat a Rom, aSisa salito esumān nagot, be alat siYesu lomətahun ləbilotu həni, lulotu hən aGot mai Nasuḅ aYesu Kristo ŋai. Imaienan nəvanuan a Rom lunau ke alat siYesu lomətahun aSisa, lovi enemi san gail. Husur enan luṽabun nəvanuan isobur

lotokad nadəlomian len aYesu (2.10, 13, 3.10, 6.9). Lutah gat aJøn ale loriņi len natuhholoul Patmōs tohum naim bəbaņis (1.9). Len nasi-hau enan aTomitian evi Sisa. AYesu evisi hən aJøn len naholoul ei, ale ikel vəhot natit gail ləbevisi a tahw. AJøn itos gat natgalenan. Itosi ke aSetan emədas masuṽ hən alat siYesu səhor ta mō. Avil alat lotoriņ nəlolit len aYesu leil gəgat m̄au, limassusumar, limasdaņ ḅur na-ləņon-isa-vəsa-an enan, naut kəmas ləbimat (12.11). AJøn ike aYesu dereh tetəlmam ale aenemi san gail asike lukad nədaņan am. Alat lotogolgol nəsaan dereh lipanis, be alat lotoriņ nəlolit len aYesu, lotovi esan, dereh ləbis len naut veveu aGot tokel gati ke likade maii.

- 1) AJøn isor husur nalobulat egai (1.1-8)
- 2) Na-kəta-risi-an hən aNatun Nəvanuan (1.9-20)
- 3) Nalobulat napisulan gail van hən alat siYesu len naut toməlevru (2.1–3.22)
- 4) Nabopita len nəmav esəņav (4.1-11)
- 5) Nalobulat tobul tokad nabuburutan lotoməlevru (5.1–6.17)
- 6) Alat a Israel lotovi 144,000 (7.1-17)
- 7) Aņel lotoməlevru loṽuv nətrampet lotoməlevru (8.1–11.19)
- 8) Napəhaṽut, nətrakon mai narivatəvat katkat eru (12.1–13.18)
- 9) Naṽehuh Sion mai nəwain hən navile a pan (14.1–15.8)
- 10) Navilesir naməkot gail (16.1-21)
- 11) APapilon toyalyal iteh vəmasirsir (17.1–20.10)
- 12) Napəpehunian hən navoian dan nəsaan

(20.11-15)

13) Nəməv veveu mai navile a pan veveu (21.1-8)

14) Naut a Jerusalem veveu (21.9–22.5)

15) Nə-maris-kotovi-an (22.6-21)

AJon isor husur nalobulat egai

¹ Len nalobulat egai aGot ilav naləboian hən nəsa dərəh bimasvisi asike idərəh mai aYesu Kristo, hən aYesu bikel vəhoti mai naslev san gail lotovi vanuan san gail. AYesu esəvat aṅel san hən bikel vəhoti mai ginau, aJon notovi slev san. ² Nukel ur natit p̄isi notorisi, natit p̄isi tovi nasoruan siGot, mai natit p̄isi aYesu Kristo tokel koti mai ginau. ³ Avan ideh bəvuruṅ nalobulat egai mai alat siYesu, aGot tivoi həni. Alat ləbəsəsəloṅ həni mai ləb̄igol nəsa tokele, aGot tivoi hən galito, husur nəboṅ hən natgalenan ləb̄evisi egəm pəpaḍaṅ.

Na-ke-ivoi-an van hən alat siYesu len naut toməlevru

⁴ Ginau aJon nutos nalobulat napisulan egai van hən alat siYesu len naut toməlevru len naprovens Asia. AGot teviol kəmas hən navoian mai gamito, tigol nələmit tikad natəṃmat. Navoian mai natəṃmat enan arogəm len aGot tovi gai ta sutuai tia, gai gagai, mai tovi gai bəgəm sal.* Navoian mai natəṃmat arogəm len aNunun toməlevru† a m̄o len

* **1:4:** Len naut egai nənoṽ həni mai nahəsən aGot tokel mai aMoses: Ginau notovi ginau bogai notovi ginau sutuai nəb̄evi ginau (sal) vi sutuai. † **1:4:** Len naut egai, aNunun toməlevru evi aNunun aGot. Ale məlevru ikad namilen ke toveveu buni o tonor buni.

nəbilitihai bətbətah siGot.† 5 Navoian mai natəmat arogəm len aYesu Kristo todaŋ hən bikel kot nakitinan husur aGot. AYesu evi ahai a m̄o, nametəkav hən na-le-məhat-an dan nəmatan. Eil a m̄o hən nakiŋ gail hən navile a pan. Mitisal suh gai toləmas bun gidato, nəda hən nəmatan san togol datumakuv dan nəsaan sidato.§ 6 Igol datovi vanuan dattotoh pipihabəlan aGot, igol datogəm vi hai tutumav təban aGot aTəman. Nəyalyalan hən nəbathumənas mai nədaŋan hən na-il-a-m̄o-an ari-pat lan vi sutuai sutuai! Ganan.*

7 Məteris! Egəm mai nəmavukasw! Ale nəvanuan gail p̄isi dereh lerisi, galit am lotosari len nəmatan san. Nəvanuan len nahəmar gail p̄isi len navile a pan dereh litaŋ vaisis lan. Timagenan! Ganan!**

8 Nasuḅ aGot, ike, “Novi alfa mai omeka, nametəkav mai naməkot. Ginau novi atenan tovi gai ta sutuai tia tovi gai gagai, mai tovi gai bəgəm sal, novi Got notodaŋ masuḅ.”††

Na-kəta-risi-an hən aNatun Nəvanuan

9 Ginau aJon, awawa samito. Len aKristo, nutah mai gamito dattotoh pipihabəlan aGot, nutah mai gamit dattodaŋ ḅur na-ləŋon-isa-vəsa-an sal. Lubar hən ginau len naholoul lotokisi hən a Patr̄nos sil notokel ur nasoruan siGot mai nakitinan aYesu

† 1:4: Asia: 2Kor 1.8; alat siYesu len naut toməlvru: KelV 1.11; tovi gai gagai, tovi gai ta sutuai tia mai tovi gai bəgəm sal: Exo 3.14.

§ 1:5: todaŋ hən bikel kot nakitinan husur aGot: Isa 55.4; ahai a m̄o: Psa 89.27; nəda hən nəmatan san togol datumakuv dan nəsaan sidato: Kol 1.20. * 1:6: Exo 19.6; 1Pit 2.5 ** 1:7: mai nəmavukasw: Dan 7.13; Mak 14.62; lotosari: Zec 12.10; Jon 19.37.

†† 1:8: KelV 21.6, 22.13. Alfa evi naleta nametəkav len nasoruan ta Kris, mai omeka evi naleta naməkot.

tokel vəhoti. Ehum nototoh len naim bəbaŋis gegai.
¹⁰ Len nəboŋ sua siNasuḅ, aNunun aGot iwol hən ginau. Vəha-sua ŋai nosəsəloŋ hən nadoldol towal habat hum nətrampet.†† ¹¹ Ike, “Gitos gat nəsa gotorisi, ale səvati van hən alat siYesu len navile toməlevru: a Efesus, a Smirna, a Perkamum, a Tiatira, a Sartis, a Filatelfia mai a Laotisea.”

¹² Nəboŋ notopair hən nəbəkəta ris ase tosor mai ginau, noris namñial toməlevru lotopat a məhat len nametəlai nagol toməlevru lotoil. ¹³ Avan sua suñan anatun nəvanuan eil len naut nametəlai namñial galenan lotoil lan. Nahurabat san ebəlav bar narien, ale nəhau tutuṽ nagol ibanjis garu həni len nəmabun. ¹⁴ Len nəkadun, navurun epəhw hum navurun nasipsip, epəhw yesyes hum nasno. Namətan arohun nəhab towunwun. ¹⁵ Narien arobbilbil hun natəlai bras topat len nəhab gol topud vanñial, ale nadolon ehun nəwalan hən nabiltiwai tosel vi pan len naut tosoḅur.§§ ¹⁶ Len navəlan nəmatu etəgau namñeso toməlevru, ale nəḅu nəḅalan tokan naut toru evivile dan nabuŋon. Ale nəhon ehum namityal tobilas nəmet len natuḅlial.

¹⁷ Nəboŋ notorisi, nuteh bathurien suñan notomat. Be eriŋ navəlan nəmatu len ginau, ike, “Sagemətahw, ginau novi nametəkav mai naməkot.*** ¹⁸ Ginau novi gai tomaur. Numat

†† **1:10:** Nəboŋ siNasuḅ evi nəmariboŋ nametəkav hən nawik, nəmariboŋ aYesu tole məhat dan nəmatan, ale husur enan, alat lotokad nadəlomian lulotlotu həni len nəboŋ enan. Nətrampet evi natsua lotoum həni hən nametəlai ale nəboŋ lotoṽuv lan, iwal səhor nəwalan hən nahəmadu. §§ **1:15:** Hən naves 13-15, ris Eze 1.24, 43.2; Dan 7.9, 13, 10.5-6

*** **1:17:** Hən naves 16-17, Isa 44.6, 48.12, 49.2; Ipru 4.12

be goris, gagai numaur vi sutuai vi sutuai. Notəgau naki hən nəmatan mai naut nəmatan, nukad nədaŋan hən na-il-a-ño-an səhor gəlar p̄isi. ¹⁹ Imagenan, gitos gat natit gail gotorisi tia, natit gail gagai mai natit gail ləb̄evisi a tahw. ²⁰ Nam̄eso toməlevru gotoris gail len navəlagw, mai nametəlai nagol hən nam̄ial toməlevru lotoil, namilelit tosusuah imaiegai ke: nam̄eso toməlevru lovi aŋel gail lotokətkəta təban alat siYesu len naut toməlevru, ale nametəlai nam̄ial toməlevru lovi alat siYesu len naut toməlevru galenan.

2

Napisulan van hən alat siYesu a Efesus

¹ “Gitos gat napisulan egai van hən aŋel tokətkəta təban alat siYesu a Efesus. Gitos nategai ke:

“Ginau nototəgau nam̄eso toməlevru len navəlagw nəmatu, ginau notoyar len naut nametəlai nagol hən nam̄ial lotoil lan, ginau nokəmaiegai ke:

² “Noləboi natit p̄isi məttoḡole. Noris nauman todaŋ samito mai nə-daŋ-ḡuri-an samito tobəlav.

Noləboii ke mət̄saləboi mət̄bitah mai nəvanuan sasa gail. Noləboii ke məttoḡusḡus kitev nakitinan len alat lotokis galit hən ahai pispisul be ləsavi ahai pispisul, ale mət̄usabi ke lotogəḡaras.

³ Mət̄osusumar, mət̄udaŋ ḡur na-ləŋon-isa-vəsaaŋ bathut nahəsagw, ale mət̄sapetəmas, nibe-mit saməhav. ⁴ Avil ikad natsua, nusor tas gamito len natgalegai ke: mət̄saləmas bun ginau hum məttoḡole a ño, mət̄saləmas bun gamit

gabag. ⁵ Mitinau gat na-ləmas-buni-an nametəkav məttokade a m̄o. Mətuteh masuṽ dani. Mitipair təlman gəm hən ginau ale um sur̄an məttogole a m̄o. Asike mət̄bipair dan nəsaan samito, dereh negəm hən gamito, nilav kuv nametəlai nam̄ial samit dan naut toil lan. ⁶ Be ikad natsua len gamito tovoi: gomətahun naṽide silat seNikolaus, ginau am nomətahun buni.*

⁷ “Avan ideh tokad nədarijan tesəsəloṅ hən nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len naut gail! Avan ideh towin səhor nədaṅan hən nəsaan, dereh nidaṁ hən ḅihan naṽit nəhai hən nəmauran len nəParatais siGot.†

Napisulan van hən alat siYesu a Smirna

⁸ “Gitos gat napisulan egai van hən aṅel tokətkəta təban alat siYesu a Smirna. Gitos nategai ke:

“Ginau notovi metəkav mai naməkot, ginau notomat mai notomaur təlman, ginau nokəmaiegai ke:

⁹ “Noləboi na-ləṅon-isa-vəsa-an mai nə-par-tite-an samito, wake mətəpul hən navoian siGot! Noləboi natit gail, aenemi samit gail lotokele, hən ləḅemədas nahəsamito. NaJu galenan lokis galit hən alat siGot, be sakitin, husur naḅonḅonan salito evi naḅonḅonan siSetan. ¹⁰ Samtemətahw len na-ləṅon-isa-vəsa-an ideh pəpadaṅ hən ḅegəm hən gamito. Natəmat dereh tibar hən gamit galevis len naim

* **2:6:** Alat seNikolaus lunau ke lotovi Kristen be lohusur naṽusanan seNikolaus, savi siYesu. † **2:7:** Gen 2.8-9. Paratais len nasoruan ta Kris evi nəhol o nəhol hən naṽit nəhai.

bəbaŋis hən bitaltal husur nədəlomian samito ke timabe, ale dereh məteləŋon tisa vəsa len nəmariboŋ tesəŋavur. Mitidaŋ len ginau, naut kəmas nəmatan b̄ibar gamito, ale dereh nilav nəprais hən nəmauran kitin mai gamito.*

¹¹ “Avan ideh tokad nədaraŋan tesəsəloŋ hən nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len naut gail! Avan ideh towin səhor nədaŋan hən nəsaan, nəmatan na-vəha-ru-an asike igol nasənanan lan.†

Napisulan van hən alat siYesu a Perkamum

¹² “Gitos gat napisulan egai van hən aŋel tokətkəta təban alat siYesu a Perkamum. Gitos nategai ke:

“Ginau notokad nəbu nəbalan tokan naut toru, ginau nokəmaiegai ke:

¹³ “Noləboii ke mətutoh len naut nəbiltihai bətbətah siSetan topat lan. Naut kəmas natenan mətotəgau gat nahəsagw sal, mətudaŋ len ginau. Mətomətahun mətbigam dan ginau, naut kəmas lotogol aAntipas tomat. AAntipas enan idaŋ hən bikel kot ginau ale lugol tomat sil ginau len navile samito, naut aSetan totoh lan. ¹⁴ Avil len natgalevis nusor tas gamito. Ikad gamit galevis ei lotohusur nəvide siPalaam tovsusan aPalak hən nəvide hən bigol alat a Israel ləbisa. Etəŋov nəlolit hən ləbihan nəhanian nəvanuan gail lototutumav həni van hən nələblab gail mai hən ləbigol naitian tosa.* ¹⁵ Len nəvide tomaienən

* **2:10:** Gen 24.55; Dan 1.12, 14 † **2:11:** KelV 20.14, 21.8 Nəmatan na-vəha-ru-an evi nəmatan vi sutuai, ale nəmatan enan saləboi bigol natideh len alat lotowin səhor nədaŋan hən nəsaan. * **2:14:** Num 25.1-2, 31.16

ikad gamit galevis lotohusur naḡusanan silat seNikolaus.* ¹⁶ Imagenan, mitipair dan nəsaan samito! Asike mətbigole, vəha-sua ḡai dereh negəm, ḡal mai gamit məttohusur aNikolaus hən naḡu nəḡalan hən nabuḡogw.

¹⁷ “Avan ideh tokad nədariḡan tesəsəlonḡ hən nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len naut gail! Avan ideh towin səhor nədariḡan hən nəsaan, dereh nilav nəmanna galevis tosusuah maii, nəmanna togəm len nəmav. Ale dereh nilav nəvat toḡəhw maii. Len nəvat enan aGot itos gat nəhes veveu lan, ale səkad avan ideh toləboi nəhes enan, be gai nəḡilavi maii ḡai, eləboii.*

Napisulan van hən alat siYesu a Tiatira

¹⁸ “Gitos gat napisulan egai van hən aḡel tokətkəta təban alat siYesu a Tiatira. Gitos nategai ke:

“Ginau notovi aNatun aGot, namətagw tohun nəhab towunwun, nariegw tohun natəlai bras toḡilbil, ginau nokəmaiegai ke:

¹⁹ “Noləboi natit ḡisi məttoḡole. Noləboi naləmas-buni-an samito, nədəlomian samito, nəvi-tarhəte-an samito mai nə-dariḡ-buri-an samito toḡəlav, ale gagai mətugol natgalenan səhor ta nio. ²⁰ Avil len nategai nusor tas gamit ke: alitenan, aJesepel, tokis gai gabag hən aḡai kelkel ur sua, mətudaḡ hən ḡeḡusan ei. Len naḡusanan egəras naslev sagw gail hən ləḡigol

* **2:15:** KelV 2.6 * **2:17:** Exo 16.14-15, 33-34; Isa 62.2, 65.15

naitian tosa, han nəhanian nəvanuan lototutu-mav həni van hən nəlablab gail.* ²¹ Nulav mai alitenan, namityal hən b̄ipair dan naitian san tosa, be emətahun b̄ipair dani. ²² Imaienan, dereh nibar həni len nəmel sua. Ale len naut enan, gai mai galit lotogol naitian tosa maii, dereh nigol leləṅon tisa vəsa tibatbat. Asike ləb̄ipair dan naṽide hən nəsaan san, dereh timaienan. ²³ Ale dereh nigol anatun gail limat hən navile-sir, beti alat siYesu len naut p̄isi dereh leləboii ke, ginau notovi gai tokəta kitev nəsa topat len nənauan mai nəlon nəvanuan gail, ale dereh nilav mai gamit p̄isi, nəsa tonor hən nagolean samit v̄isusua.*

²⁴ “Be nukel mai gamit am a Tiatira, gamit mətsatəgau naṽusanan enan, gamit mətsaləboi nəsa lotokisi hən naṽusanan gail siSetan lotosusuah buni, nukel mai gamit ke, asike noriṅ natideh am len gamito b̄igol nəmauran samit b̄idaṅ, ²⁵ be nategai ṅai: nəsa məttokade, mətetəgau gati vir nagəmaian sagw. ²⁶ Avan ideh towin səhor nədaṅan hən nəsaan mai togol naləṅonian sagw tabtab vəbar nagilen, dereh nilav nədaṅan hən na-il-a-ṁo-an maii hən b̄eil a ṁo hən naluṽoh hən nəvanuan gail;

²⁷ ‘Dereh teil a ṁo hən galito hən nəbatw nametəlai, nalolosaan teḅuer,
ale tigol limasirsir hun nab̄ilikoro tan
ḅulau.’*

²⁸ “Dereh likad nədaṅan hən na-il-a-ṁo-an to-hun nədaṅan hən na-il-a-ṁo-an notokade len

* **2:20:** 1Ki 16.31, 19.1-2; 2Ki 9.22, 30 * **2:23:** Psa 7.9, 62.12; Jer

17.10 * **2:27:** Psa 2.8-9

aTəmagw, ale nilav namōso lalan am mai galito!§
 29 “Avan ideh tokad nədarinjan tesəsəlonj hən
 nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len naut
 gail!

3

Napisulan van hən alat siYesu a Sartis

1 “Gitos gat napisulan egai van hən aņel
 tokətkəta təban alat siYesu a Sartis. Gitos nategai
 ke:

“Ginau notokad aNunun aGot toməlevru mai
 naməso toməlevru, ginau nokəmaiegai ke:

“Ginau noləboi natit p̄isi məttoģole, noləboii
 ke məttovat nəhes ke məttomaur, wake mətumat.

2 Mitilele, mətəhulahul! Navide samit lotovoi
 sal pəpadan ləbimasig, mitigol lidanj am. Husur
 nusabi ke len nəhon aGot sagw, nəsa məttoģole,
 mətsagol səhav. 3 Mitinau təlmam hən naṽusanan
 məttoṽəsəlonj həni mai məttoṽəlommi a m̄o. Mitigol
 husuri, ale pair dan nəsaan samit gail. Asike
 mət̄bilele, asike mət̄behulahul, dereh negəm
 sunjan nəvanuan vənvənah, ale asike mət̄oləboi
 namityal nəṽegəm lan hən nəṽilav nəpanismen
 mai gamito.*

4 “Ikad gamit galevis a Sartis ei ləsados nahura-
 bat salit hən nəsaan, ləsamədas nəmauran salit hən
 nəsaan. Ale dereh liyar mai ginau, nahurabat
 salit topəhw. Dereh liyar mai ginau husur lunor

§ 2:28: Num 24.17; KelV 22.16. Namōso lalan evi aYesu, gəl ke
 dereh tilav gai gabag mai alat lotowin səhor nədarinjan hən nəsaan mai
 togol naləņonian san tabtab vəbar nagilen. * 3:3: Mat 24.43-44;
 Luk 12.39-40; 1Tes 5.2; 2Pit 3.10

hən ləb̃iyar mai ginau. ⁵ Avān ideh towin səhor nədaŋan hən nəsaan, len naṽide tomāienan, dereh tesun nahurabat topəhw. Asike nukaskas nahəsan dan nalobulat hən nəmauran, avil dereh nikel kot nahəsan len nəhon aTəmagw mai aŋel san gail.

⁶ “Avān ideh tokad nədarinjan tesəsəloŋ hən nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len naut gail!

Napisulan van hən alat siYesu a Filatelfia

⁷ “Gitos gat napisulan egai van hən aŋel tokətkəta təban alat siYesu a Filatelfia. Gitos nategai ke:

“Ginau notovi siGot notovi nakitinan, ginau nukad naki siTevit tovi Kiŋ. Nəsa notosəŋav həni, avān ideh edədas bəkəköl həni. Nəsa notokəköl həni, avān ideh edədas bəsəŋav həni. Ginau nokəmaiegai ke:*

⁸ “Ginau noləboi natit p̃isi məttoŋole, ale nosəŋav hən nabopita m̃os gamito avān ideh edədas bəkəköl həni. Bathut noləboii ke mətukad natuhdaŋan, be mətugol nəsa notokele len nasoruan sagw, ale mətsakel na-kel-mətahun-ginau-an boŋ ideh. ⁹ Alat len naḃonḃonan siSetan, naŋu lotokis galit hən alat siGot be sakitin, lolibliboŋ, dereh nigol galit letəŋedur bathuriemito, hən ləb̃eləboi səhoti ke notoləmas bun gamito.* ¹⁰ Bathut məttoŋol husur nakelean sagw todaŋ ke, mitikad nə-daŋ-ḃuri-an bəbəlav, dereh ginau netəgau gol gamito dan namityal hən na-ləŋon-isa-vəsa-an pəpadaŋ hən bəgəm

* **3:7:** Isa 22.22; Job 12.14 * **3:9:** Isa 43.4, 49.23, 60.14

bar navile a pan kavkav, hən bitaltal kitev nadəlomian sinəvanuan lotosuh lan ke timabe. ¹¹ Ginau dereh negəm tutut. Mətetəgau gat nadəlomian məttokade, hən avan ideh asike b̄ilav kuv nəprais samito. ¹² Avan ideh towin səhor nədaŋan hən nəsaan, dereh nigol tegəm vi rivbet len naim siGot sagw, ale aGot asike igam dani boŋ ideh am. Dereh nitos gat nahəsən aGot sagw lan, mai nahəsən nabiltivile siGot sagw tovi Jerusalem veveu b̄egəm len nəmav len aGot sagw. Ale dereh nitos gat nahəsagw veveu lan.*

¹³ “Avan ideh tokad nədarinjan tesəsəloŋ hən nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len naut gail!

Napisulan van hən alat siYesu a Laotisea

¹⁴ “Gitos gat napisulan egai van hən aŋel tokətkəta təban alat siYesu a Laotisea. Gitos nategai ke:

“Ginau notovi nakitinan,* notodaŋ hən nəbikel kot nakitinan hən natit p̄isi tovisi, ginau notovi nəkadun natit p̄isi aGot toum həni, ginau nokəmaiegai ke:*

¹⁵ “Ginau noləboi natit p̄isi məttogole. Mətsapud buni, mətsasusus buni. Noləŋon masuŵ ke mətopud buni o mətosusus buni! ¹⁶ Be husur məttopat rivuh, mətopud kəkereh ŋai, mətsapud buni, mətsasusus buni, vəha-sua ŋai dereh neŋulai hən gamito dan nabuŋogw, nemətahun

* **3:12:** Isa 62.2 * **3:14:** 2Kor 1.20 * **3:14:** Pro 8.22

gamito!* ¹⁷ Gamit mətuke, ‘Nopul hən natite, nukad natit p̄isi notoləḡoni, natideh nəsəpar.’ Be mətsənau səhoti ke məttomərav sədaḡ, mətunor hən nəvanuan gail lotololosa hən gamito, mətovi məsal, mətovi metbesw mai mətoburmalmal. ¹⁸ Nukel mai gamit ke, ivoi hən mətbeṽur nagol len ginau hən mətbeṽpul həni, nagol lotolatlat kitevi len nəhab ke tomabe. Ivoi hən mətbeṽur nahurabat topəhw, hən mətbesun gail, hən asike nahurumit bisa len nəmalmalan samito. Ivoi hən mətbeṽur nəmersin nəmet, hən mətbiķas namətamit həni, hən mətbeķəta. ¹⁹ Avan ideh notoləmas buni, dereh nesivoh lan, mai nigol tipanis hən nəbeṽusani. Imaienan, mətəpud, mitidaḡ len nakitinan ale pair dan nəsaan samit gail!* ²⁰ Ginau boh noil bopita, nudeldel. Avan ideh besəsəloḡ hən nadologw, besəḡav hən nabopita, dereh nəbis van həni, ale namrihan katəṽol. ²¹ Avan ideh towin səhor nədaḡan hən nəsaan, dereh nigol tebətah mai ginau len nəbilitihai bətbətah sagw, surian notowin səhor nədaḡan hən nəsaan, ale notobətah mai aTəmagw len nəbilitihai bətbətah san.

²² “Avan ideh tokad nədariḡan tesəsəloḡ hən nəsa aNunun aGot tokel mai alat siYesu len naut gail!”

4

* **3:16:** Len naut egai, alat lotopud buni lukad nadəlomian len aYesu, ale alat lotosusus buni ləsəkad nadəlomian lan. Be alat lotopat rivuh, ləsapud kəkereh, aGot emətahun galito husur lotopul hən nə-lon-uri-an. * **3:19:** Pro 3.12; Ipru 12.6

Nalotuan len nəməv

¹ Nəboŋ tokəmaienan tonon, nokəta, noris nabo-pita tosəŋav len nəməv, ale nadoldol notosəsəlon həni a mō, nəwalan han tohum nətrampet, ikel mai ginau ke, “Gegəm a məhat gegai, ale dereh neʋusan gaiug hən natit gail ləbimasvisi a tahw len natgale-nan.”

² Vəha-sua ŋai aNunun aGot iwol hən ginau, ale noris nabiltihai bətbətah sua topat len nəməv, noris avan sua tobətah lan! ³ Atenan tobətah ei, nənahənah han ebilbil hum nəvat jaspera mai nəvat karnelian. Ale ikad nanivaniv tomial kəsan, garu len nəhai bətbətah hum nəvat emerald.*

⁴ Nəhai bətbətah tovi 24 ludar visi, ale nəvanuan totibau lotovi 24 lobətah len gail. Nəvanuan gale-nan lovi haʋut lotoil a mō lotosun nahurabat topəhw, mai len nəkadulito lukad nəkraun nagol hum sekiŋ. ⁵ Ale nəkabil ikabil mai nabiliurur ekurut len nabiltihai bətbətah rivuh. Ikad namial toməlevru lotopaŋ wunwun a mō len nabiltihai bətbətah enan. Namial galenan lovi aNunun aGot toməlevru.* ⁶ A mō len nabiltihai bətbətah ehum tokad nabiltimetduŋduŋ hən nakəlas tobilbil masil hum nəvat kristal.†

Dar vis nabiltihai bətbətah len nətarhət tovat han, ikad natit tovat lotomaur, lotobaŋ mətalito a mō mai a tahw.

⁷ Natit nametəkav tomaur esumān nalion, na-vəha-ru-an hən natit lotomaur esumān

* **4:3:** Hən naves 2-3, ris Eze 1.26-28, 10.1. Jaspera: evi nəvat sua gəsələboi gəbəkəta tur lan, nətau han tomial o tokəsan o toyaŋyaŋ; karnelian: evi nəvat tobisibis; emerald: evi nəvat tokəsan be tomasil. KelV 21.19-20. * **4:5:** Exo 19.16; Eze 1.13; Zec 4.2 † **4:6:** Nəvat kristal evi nəvat tomasil hum nakəlas səkad nətau ideh.

natuhbʉluk, na-vəha-tor-an hən natit lotomaur
nəhon esumʉan nəhon nəvanuan, ale na-vəha-vat-
an hən natit lotomaur esumʉan naikel toməlah.†

8 Natgalen vʉsusua lukad nəhabəlalito toməlevtes
lotobaŋ mətalito a məhat mai pipite. Ləsəŋavŋav,
be len nalennəyal mai nalenmariug luke,

“Gai tovi Got kitin, gai tovi Got kitin, gai tovi Got
kitin,

Nasub aGot aBiltidaŋan,

ategaii tovi gai ta sutuai tia, tovi gai gagai,

mai tovi gai bəgəm sal.”*

9 Nəboŋ natit tovat lotomaur lotosal suh nəyalyalan
sitenan tobətah len nabiltihai bətbətah, nəboŋ lo-
toputsan nahəsən, nəboŋ lotosipa vi təban gai
tomaur vi sutuai vi sutuai, 10 nəvanuan totibau
lotovi 24 luteh bathurien ategaii tobətah len
nabiltihai bətbətah, ale lulotu hən ategaii tomaur
vi sutuai vi sutuai. Lorin nəkraun nagol salito a mō
len nabiltihai bətbətah, luke,

11 “O Nasub, aGot sinamito! Inor hən gəbikad nə-
sal-suhi-an hən nəyalyalan sam̄.

Inor hən gəbikad na-putsan-nahəsam̄-an mai
nabiltidaŋan.

Husur gaiug goum hən natit p̄isi,

ale bathut naləŋonian sam̄, goum hən gail,
gugol losuh, lukad nəmauran.”

5

Navuhean hən nalobulat

† 4:7: Hən naves 6-7, ris Eze 1.5-10, 22, 10.14. Naikel evi nəman
naməsav totibau tohum nəbal be totibau səhori. * 4:8: Eze 1.18,
10.12; Isa 6.2-3

¹ Beti len navəlan nəmatu sitegaii tobətah len naβiltihai bətbətah, noris nalobulat tokad natosian len nətarhət toru lotobul həni, burut gati vəha-məlevru.* ² Ale noris aņel todaņ tokai len nadoldol towal habat ke, “Len nəhon aGot, ase inor hən βekin kotov nabuburutan, hən βevuh nalobulat eg tobul?” ³ Avil səkad avan ideh len nəmav, o len navile a pan, o buthəvile a pan toləboi βevuh nalobulat tobul o hən βevuruņi.*

⁴ Beti nutaņ habat, husur ləsaləboi ləβisaβ avan ideh tonor hən βevuh nalobulat tobul ale hən βevuruņi. ⁵ Be len nəvanuan totibau lotovi 24 lotovi haʋut lotoil a mō, sua ikel mai ginau ke, “Sagitaņ! Geris, sua len nəpasusan siTevit, Nalion len nahəmar seJutah, gai ewin səhor p̄isi aenemi san gail. Gai eləboi βekin kotov nabuburutan toməlevru, ale hən βevuh nalobulat tobul.”*

⁶ Ale noris natuhsipsip tohum nəvanuan gail lotogol tomat, avil eil rivuh len naut tokad naβiltihai bətbətah mai natit tovat lotomaur, eil rivuh len nəvanuan totibau lotovi 24. Natuhsipsip enan ikad nəbalbal toməlevru mai namətan toməlevru lotovi Nunun aGot toməlevru, gai tosəvat galit vi lan navile a pan kavkav.* ⁷ Ale aTuhšipsip egəm, ilav nalobulat tobul dan navəlan nəmatu sitenan tobətah len naβiltihai bətbətah. ⁸ Nəboņ tolav nalobulat tobul, natit tovat lotomaur mai

* **5:1:** Eze 2.9-10; Isa 29.11. Nəboņ lotobul hən nalobulat, loburut gat nagilen hən nəwaks, ale nəboņ nəwaks tomədmədaυ sal luṗos gat nənahənah hən avan sua lan tokele ke nalobulat enan evi esan, mai avan tile saləboi βevuhe. * **5:3:** Flp 2.10 * **5:5:** Gen 49.9; Isa 11.1, 10 * **5:6:** Isa 53.7; Zec 4.10

nəvanuan totibau lotovi 24 luteh bathurien aTuh-sipsip. Galit p̄isi lukad navus beltan v̄isusua, ale lotəgau nasiloh nagol lotopul hən nəhai pəhas nəb̄on tosusau tovi na-sor-tuṽ-an silat siGot.*

⁹ Lokəkai hən nəb̄e veveu ke,*

“Gaiug gunor hən gəb̄ilav nalob̄ulat tobul
ale kin kotov nabuburutan gail hən gəb̄evuhe.

Nəvanuan gail lugol gumat,

be len nəda hən nəmatan sam̄,

goṽur nəvanuan gail hən ləb̄evi siGot,*

goṽur galit dan nahəmar p̄isi, nasoruan p̄isi,

nabi tiltile p̄isi mai naluṽoh hən nəvanuan gail
p̄isi.

¹⁰ Ale gugol logəm vi hai tutumav gail təban aGot,
nəvanuan gail lototoh pipihabəlan.*

Dereh leil a m̄o hən nəvanuan gail len navile a pan.”

¹¹ Beti nokəta tətə, ale nosəsəloṅ hən nadolon
aṅel gail tosoḅur masuṽ notodədas nəb̄eṽurun
gail.* Aṅel gail mai natit lotomaur mai nəvanuan
totibau gail ludar vis nabiltihai bətbətah. ¹² Len
nabiltidoldol luke,

“ATuhsipsip, nəvanuan gail lotogol tomat, inor len
nəhon aGot

hən b̄ikad nabiltidaṅan, b̄epul hən natite,
b̄ikad namitisau hən nəmauran tonor mai
na-ləboi-buni-an hən b̄igol natite.

Inor hən natit p̄isi ləb̄eputsan nahəsan. Inor hən
b̄ikad nəyalyalan hən nəbathumənas mai na-
sor-sal-suhi-an.”

* **5:8:** Psa 141.2 * **5:9:** Psa 33.3, 98.1; Isa 42.10 * **5:9:** Kol
1.20 * **5:10:** Exo 19.6; KelV 1.6 * **5:11:** Dan 7.10

13 Beti nosəsəlonj hən natit p̄isi lotosuh len nəməv mai len navile a pan mai buthəvile a pan mai len tas, natit p̄isi luke,

“Datisal suh atenan tobətah len nabiltihai bətbətah mai aTuhsipsip,

dateputsan nahəsalaru,

nəyalyalan hən nəbathumənas mai nədaŋan hən nail-a-m̄o-an,

lipat len gəlaru vi sutuai vi sutuai!”

14 Natit tovat lotomaur luke, “Ganan,” ale nəvanuan totibau lotovi haʋut lotoil a m̄o, luteh len tan, kəta vi pan, lulotu.

6

Nabuburutan toməlevtes

1 Nəboŋ notokəta, noris aTuhsipsip tokad nalobulat tobul, ekin kotov nabuburutan metəkav len nabuburutan toməlevru lotoburut gat nalobulat tobul.* Ale nosəsəlonj hən esua len natit tovat lotomaur tosor len nadolon tohum nabiliurur toke, “Gəmai!”² Nokəta, ale noris nahos topəhapəhw togəmai. Atesua tosaŋ lan etəgau navus mai nəwei han. Ikad nəkraun nagol aGot tolav maii hən tosuni, ale hum nəvanuan towin səhor naenemi san gail len nəbālan tosobur, igam van hən bəwin səhor p̄is naenemi san gail.

3 Beti aTuhsipsip ekin kotov nabuburutan navəha-ru-an, nosəsəlonj hən navəha-ru-an len natit tovat lotomaur toke, “Gəmai!”⁴ Nahos togon egəmai, nahos tobisibis. Atesua tosaŋ lan, aGot ilav nabiltiḅu nəbālan maii, hən bikad nədaŋan

* 6:1: KelV 5.1

hən na-il-a-m̃o-an, hən b̃ilav kuv natəmat dan nav-ile a pan, hən nəvanuan gail ləb̃imat len nəbalbalan mai galit gabag.

⁵ Beti aTuhsipsip ekin kotov nabuburutan na-vəha-tor-an, nosəsəloŋ hən na-vəha-tor-an len natit tovat lotomaur toke, “Gəmai!” Ale nokəta, noris nahos mermer togəmai, ale atesua tosah lan, len navəlan etəgau nasəkel tonənoŋ hən naməlasan.*

⁶ Ale nosəsəloŋ hən nəwalan hum nadoldol togəm len natit tovat lotomaur toke, “Nəvat hən nalita tosua hən nawit dereh tevi natenarius tesua, nəvat hən nalita totor hən nəpali dereh teŋitŋitoŋ.† Ale sagemədas naoil mai nəwain!”

⁷ Beti aTuhsipsip ekin kotov nabuburutan na-vəha-vat-an, nosəsəloŋ hən na-vəha-vat-an len natit tovat lotomaur toke, “Gəmai!” ⁸ Ale nokəta, noris nahos togəmai, nətau han tokəsan wavwav. Atesua tosah lan, nahəsan aMatan, ale Naut Nəmatan ehusuri, itah maii. AGot ilav nədaŋan mai gəlaru hən arbigol b̃esua b̃imat dan tovat len nəvanuan p̃isi len navile a pan. Ilav nədaŋan mai gəlaru hən arbigol nəmatan len nəbalan o nə-par-hanian-an o naməsahan tiltile o narivatəvat nalilihai.‡

⁹ Nəboŋ aTuhsipsip tokin kotov nabuburutan na-vəha-rim-an, pipit nəmel tutumavan, noris nəlon

* **6:5:** Hən naves 2-5, ris Zec 1.8, 6.1-8. Len nasəkel, nəvanuan enənoŋ hən naməlasan nametəlai gai toləboii mai naməlasan hən natit gai saləboi, hən b̃eləboi naməlasan han. † **6:6:** Natenarius evi nəvat naŋurŋuran hən nauman hən nəmariboŋ tosua. Nəpali ehum nawit be nabus han isa səhor nawit. Husur enan nəvat han ekəkereh ŋai. Nawit mai nəpali lovi hanian seju gail, be len naut egai nəvanuan lupar hanian ale nəvat hən nawit mai nəpali etibau masuŋ.

‡ **6:8:** Eze 14.21. Naməsahan tiltile eləboi b̃evi navilesir.

alat lotomat sil nasoruan siGot. Nəvanuan gail lugol alaten lumat sil na-kel-uri-an tovoi lotodan hən ləbikel koti. ¹⁰ Lukai habat van hən Nasuḅ. Luke, “Masta gaiug gotovi Got kitin! Gitoh tebəlav mabe vir gəbenənoṽ hən nəvanuan lotosuh len nav-ile a pan mai nəbathut nakitinan hən ləbipanis sil nəsa lotogole hən ginamito? Gigol nasisilan hən galito husur nəda hinamit mai nəmatan sinamit ḡais?” ¹¹ Beti aGot ilav nahurabat pəhapəhw mai galit p̄isi. Ale ikel mai galit ke liṇavṇav kəkereh vir naslev siYesu gail suṃan galito, mai awawa salit len nadəlomian ḡisobur ləbimat. Bathut nəvanuan lotomətahun aGot dereh ligol alatenan limat sil nadəlomian lotokade len aYesu van vəbar na-ṗuruṇ-gati-an ḡihau hən alat ləbimat.

¹² Nəboṇ aTuhsipsip tokin kotov nabuburutan na-vəha-məlevtes-an, noris nabiltidu todū. Noris namityal togəm mermer hum nahurabat harharo, ale noris nahəbati kavkav togəm bisibis hum nəda.

¹³ Beti nam̄eso gail len nəmav luteh len tan, hum naṽit nəhai lotoveu lotorus len nəlan paru. ¹⁴ Ale nəmav ebul vi tut hum nalobulat lotobul həni, ale naṽehuh mai naholoul p̄isi lorus dan namilelito. §

¹⁵ Beti nakiṇ sinavile a pan gail, nəvanuan totibau gail, nabiltisoltia lotoil a m̄o hən nasoltia tosobur, alat lotopul hən natite, nəvanuan bəbau gail, naslev gail mai alat ləsavi slev, galit p̄isi losusuah len naburhuvat gail mai napipivat hən naṽehuh gail.

¹⁶ Ale lukai van hən naṽehuh mai nəvat gail ke, “Mititeh len ginamito, susuan ginamit dan nəhon

§ 6:14: Hən naves 12-14, Isa 13.10-13, 34.4; Eze 32.7-8; Amo 8.9; Jol 2.10; 2Tim 4.13

atenan tobətah len năbiltihai bətbətah. Susuan ginamito dan nəlol paŋpaŋ seTuhsipsip! * 17 Husur nəboŋ totibau hən nəlol paŋpaŋ səlaru egəm tia, ale as teləboi beil gati? ”*

7

Alat a Israel lotovi 144,000

¹ Beti noris aŋel tovat lotoil, sua len nanot, sua len nais, sua len nasaut mai sua len nawes. Loil gol nəlān gail hən nəlān asike beŋvuv nətān o nətās o nəhai ideh. * ² Ale noris aŋel togon togəm len naut namityal tovisi lan, ikad natesua hum nəstam hən bīpōs gat nabuburutan len natite ke siGot nəkadun nəmauran. Ale ikai habat van hən aŋel tovat galenan, aGot tolav mai galito nədaŋan hən ləbēmədas nətān mai nətās. ³ Ikai ke, “Mititoh bai! Samtemədas nətān o nətās o nəhai gail vəbar namtbīpōs gat nəstam len nabunəhon naslev siGot sidat gail binoŋ. ”* ⁴ Ale nosəsəloŋ hən naŋuruŋan salit aŋel toŋōs gat nəstam len nabunəholito ke lovi siGot. Ipōs gat nəstam len 144,000 dan nahəmar pīsi ta Israel:

⁵ 12,000 dan nahəmar Jutah,

12,000 dan nahəmar Reupen,

12,000 dan nahəmar Kat,

⁶ 12,000 dan nahəmar Aser,

12,000 dan nahəmar Naftali,

12,000 dan nahəmar Manasseh,

⁷ 12,000 dan nahəmar Simeon,

12,000 dan nahəmar Levi,

* **6:16:** Hos 10.8; Luk 23.30

* **6:17:** Jol 2.11; Zep 2.2-3

* **7:1:**

Jer 49.36; Dan 7.2; Zec 6.5

* **7:3:** Eze 9.4-6

12,000 dan nahəmar Issakar,
 8 12,000 dan nahəmar Sepulun,
 12,000 dan nahəmar Josef,
 12,000 dan nahəmar Penjamin.

Nə-sal-suhi-an səbilitluṽoh

⁹ Husur natgalenan noris nabilitluṽoh, avan ideh edədas beṽuruṽi. Logəm len naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile ṽisi, logəm len nahəmar ṽisi, logəm len nəvanuan nabi tiltile gail ṽisi mai na-soruan ṽisi. Ale loil a mō len nabiltihai bətbətah mai len nəhon aTuhsipsip. Losun nahurabat topəhapəhw ale len nəvəlalito lutariv nəpashət nadet.* ¹⁰ Ale len nabiltidoldol lukai habat ke, “Nə-lav-kuvi-an dan na-ləṽon-isa-vəsa-an egəm len aGot sidato tobətah len nabiltihai bətbətah, mai egəm len aTuhsipsip!” ¹¹ Ale aṽel gail ṽisi loil dar vi nabiltihai bətbətah mai nəvanuan totibau gail mai natit tovat lotomaur. Luteh len tan, ḃov kəta vi pan, a mō len nabiltihai bətbətah hən ləḃilotu hən aGot ke,

¹² “Kitin! Na-sor-sal-suhi-an,
 nəyalyalan hən nəbathumənas,
 namitisau hən nəmauran tonor,
 nasipaan, na-putsan-nahəsan-an,
 nabiltidaṽan,
 mai na-ləḃoi-buni-an hən ḃigol natite;
 tevi təban aGot sidato vi sutuai vi sutuai.
 Ganan!”

* **7:9:** Nadet ehum namətu, ebəlav, ikad nəpashəte mai ikad nəṽite lotohanhani. Len naut a Israel ləḃilḃil həni hən ləḃəṽusani ke lotowin səhor aenemi salit gail len nəḃalan o hən beṽusan nahəhaṽuran salito.

¹³ Beti sua len nəvanuan totibau gail eus ginau ke, “Alategai lotosun nahurabat pəhapəhw gail, lovi ase? Logəm len naut a be?” ¹⁴ Ale nusor vari ke, “Nəsələboi. Nasuḅ, gaiug goləboi, gikele.”

Beti ikel mai ginau ke, “Lovi alat lotolavutur len nəboŋ hən na-ḅiltiḷəŋon-isa-vəsa-an gail. Lokəkəs nahurabat salit len nəda heTuhsipsip, gol lotopəhw yesyes.* ¹⁵ Imagenan loil a nŋo len nabiltihai bətbətah siGot, ale loum san len nalennəyal mai nalenmariug len naim san. Ale gai tobətah len nabiltihai bətbətah dereh tik-abut gol galito, havhav hən galito. ¹⁶ Asike lumalkəkət, asike lumaduh boŋ ideh am. Asike nəyal esun masuṽ hən galito, asike napudan ideh ilat karkar hən galito. ¹⁷ Husur aTuhsipsip toil riyuh len naut tokad nabiltihai bətbətah dereh tekətkəta təban galit hum tovi vanuan nasipsip salito. Dereh tesəhar galito vi lan nabəko gail hən nəwai nəmauran. Ale aGot dereh tigar namətarur gail pisi dan namətalito.”†

8

Nabuburutan na-vəha-məlevru-an

¹ Nəboŋ aTuhsipsip tokin kotov nabuburutan na-vəha-məlevru-an, len nəmav naut eḅut len nahudhut nəhaua. ² Beti noris aŋel lotoməlevru lotoil len nəhon aGot, ale ilav nətrampet* lotoməlevru mai galito.

* **7:14:** Dan 12.1; Mat 24.21; Mak 13.19 † **7:17:** Len naves 16-17, ris Psa 23.1-2; Isa 25.8, 49.10; Eze 34.23 * **8:2:** Nətrampet ehum nahəmadu o nəbalbal sesipsip o natit tomagenan tovi metəlai gotoṽuv lan hən ḅiwal

³ Ale aņel sual am totəgau nasiloh nagol hən nəhai pəhas tobasw, egəm il ben nəmel tutumavan.* Ale aGot ilav nəhai pəhas isoḅur maii, hən biḡol biḅon mai na-sor-tuṽ-an gail silat siGot p̄isi. Ale eviol həni len nəmel tutumavan lotoum həni hən nagol, nəmel tutumavan enan ipat a m̄o len nabiltihai bətbətah. ⁴Ale nəbasuhab hən nəhai pəhas toḅon mai na-sor-tuṽ-an gail silat siGot, evi məhat len nəhon aGot, dan navəlan aņel. ⁵Beti aņel enan ilav nadurinen topaņ dan nəmel tutumavan, igol epul len nasiloh nagol hən nəhai pəhas, ale ebubulani vi lan navile a pan, ale nabiliurur ekurut, ikad nəwalan gail, nəkabil ikabil mai nadu edu.*

Nətrampet gail

⁶ Beti aņel lotoməlevru lotokad nətrampet lotoməlevru, loutaut hən ləḅeṽuv gail.*

⁷ Aņel metəkav eṽuv nətrampet san. Nəais† mai nəhab artobon mai nəda, aGot idaņi vi lan navile a pan. Nahudhut tosua dan totor hən navile a pan, nəhab ihani. Nəhai tosua dan totor, nəhab ihan tavun gail, mai naliol kəsən p̄isi.*

⁸ Beti aņel na-vəha-ru-an eṽuv nətrampet san, ale natit hum nabiltiṽehuh topaņ, aGot ibar həni len tas. Nahudhut nətas tosua dan totor egəm vi da. ⁹Nahudhut tosua dan totor hən natit p̄isi tomaur len tas, lumat, mai len nəlanis p̄isi, tosua dan totor lumasig.

¹⁰ Beti aņel na-vəha-tor-an eṽuv nətrampet san. Nabiltim̄eso topaņ hum nam̄ial, iteh dan nəmav vi

* **8:3:** Exo 30.1-3 * **8:5:** Exo 19.16; Lev 16.12; Eze 10.2 * **8:6:**

1Tes 4.16 † **8:7:** Nəais evi nəwai todaņ nəḅoņ tosusus buni.

* **8:7:** Exo 9.23-25; Eze 38.22

lan nahudhut tosua dan totor hən nawisel gail mai nabəko gail.* ¹¹ (Ale lokis naməso enan hən Nəhai Tokon.) Nahudhut tosua dan totor hən nəwai egəm kon, ale nəvanuan isoḅur lumat husur lotomun nəwai enan tokon.*

¹² Beti aṅel na-vəha-vat-an eṽuv nətrampet san. Natsua iṽas nahudhut tosua dan totor hən namityal mai nahəbati mai naməso gail, hən nəmargobut ḅesusuan nahudhut tosua dan totor hən namialan halito. Namial eḅuer len nahudhut tosua dan totor hən nalennəyal mai nalenmariug.*

¹³ Beti nokəta, ale naikel† sua toməlah len naməsav, nosəsəloṅ hən tokai habat ke, “Wee! Namətahwan! Namətahwan! Namətahwan dereh tibar alat lotosuh len navile a pan, bathut nəsa ḅevisi bogai, nəboṅ aṅel naməkot lototor ləḅeṽuv nətrampet salit gail!”

9

¹ Beti aṅel na-vəha-rim-an eṽuv nətrampet san. Noris naməso sua toteh tia dan nəmav vi lan navile a pan, ale aGot ilav naki hən nəḅur nəpanismen səkad nabutite mai aMeso enan. ² Nəboṅ aMeso tosəṅav hən nəḅur enan, ibasw vi məhat dan nəḅur hum nəbasuhab hən nabiltihab togol nametəlai tovi wai. Ale nəbasuhab togəm len nəḅur ikabut gol namityal mai naməsav.* ³ Beti nalokust* gail loməlah dan nəbasuhab vi lan navile a pan, ale aGot ilav nədaṅan hum naskopion mai gail hən

* **8:10:** Isa 14.12 * **8:11:** Jer 9.15 * **8:12:** Exo 10.21-23

† **8:13:** Naikel evi nəman naməsav tohum nabiltibal. * **9:2:** Gen 19.28 * **9:3:** Nalokust ehun natohtohlomətu, ihanhan natideh tokəsan ale egəm len nabiltivəshəte tohum nəmarigw.

ləbēvin nəvanuan.* 4 Ale aGot ikel mai galit ke salemədas naliol o nəhai o natideh tokəsan, be loləboi ləbēmədas nəvanuan ŋai ləsəkad nəstam siGot len nabunəholito.* 5 Ikel mai galit ke saligol nəvanuan gail limat, be loləboi ləbīgol ləbələŋon bīsa vəsa len nahəbati bərim. Na-ləŋon-isa-vəsa-an salit dereh tehūm napəŋasan sinəvanuan nəboŋ naskopion tovini. 6 Len nahəbati torim enan, nəvanuan gail dereh lidəŋ nəmatan, be asike lusabi, leləŋon masuŵ hən nəmatan be dereh tigam dan galito.*

7 Nalokust lohūm nahos lotoutaut vir nabiltibalan. Lukad natit hum nəkraun nagol len nəkadulito ale nəholito esumian nəhon nəvanuan. 8 Lukad navurulito hum navurun napəhaŵut toləbləbah, nariŵolito ehūm nariŵon nalion, 9 lukad nametəlai tokabut gol nəmabulito ale nəwalan hən nəhabəlalito ehūm nəwalan hən nahos mai nəkat nəbalan lotosobur lotomur vi lan nabiltibalan.† 10 Lukad nagilelito lotoləboi ləbēvin nəvanuan hum naskopion, ale nagilelito ikad nədaŋan hən ləbələboi ləbīgol nasənahān len nəvanuan gail len nahəbati bərim. 11 Lukad nakiŋ toil a mō hən galito, tovi aŋel hən nəbur nəpanismen səkad nabutite. Len nasoruan seIpuru gail nahəsan aApatton, len nasoruan ta Kris nahəsan aAṗollyon.‡

12 Natit metəkav nəvanuan gail lotomətahw habat lan inoŋ, be geris, ikad natit teru am arbēgəm sal.

* 9:3: Exo 10.12-15; Luk 10.19 * 9:4: Eze 9.4; KelV 7.2-3, 8.7

* 9:6: Job 3.21; Jer 8.3 † 9:9: Hən naves 7-9, Jol 1.6, 2.4-5

‡ 9:11: Nəhes eru enan, namilelaru ke, Gai tomədas bun nəvanuan gail.

Nətrampet naməlevtesan

¹³ Beti aņel na-vəha-məlevtes-an eṽuv nətrampet san. Nosəsəloņ hən nadoldol sua togəm len nəbalbal tovat hən nəmel tutumavan nagol toil len nəhon aGot.* ¹⁴ Beti nadoldol ikel mai aņel na-vəha-məlevtes-an tokad nətrampet ke, “Gisah ruḃat nəhau tobaņis gat aņel tovat len naut hən nabiltiwisel Eufrates.” ¹⁵ Ale isah ruḃat aņel lotov-at aGot toutaut hən galito vir nəhaua, nəmariboņ, nahəbati mai nasihau enan, hən ləḃigol ḃesua ḃimat dan totor len nəvanuan ḃisi len navile a pan. ¹⁶ Nosəsəloņ hən naḃuruņan hən nəvanuan nəḃalan salito lotosah len nahos. Lovi eru vəha-10,000 vəha-10,000; gol lovi 200,000,000 ḃisi. ¹⁷ Len na-kəta-risi-an sagw nahos gail mai alat lotosah len gail lumaiegai: alat lotosah lukad nametəlai tokabut gol nəmabulito tobisibis hum nəhab, mai toboņboņ, mai toyayyaņ hum nəsalfa.Ṣ Nahos, nəkadulito ehum nəkadun nalion. Ale nəhab, nəbasuhab mai nəsalfa evivile dan nəḃalito. ¹⁸ Nahudhut tosua dan totor hən nəvanuan gail len navile a pan lumat len natit totor galegai: nəhab mai nəbasuhab mai nəsalfa lotovivile dan nəḃalito. ¹⁹ Nədaņan hən nahos galenan ipat len nəḃalito mai nagilelito. Husur nagilelito lohum nəmāt lotokad nəkadulito lotoləboi ləḃigol nasənahan.

²⁰ Avil nəvanuan ləsəmat len naḃəņasan galenan, galit ləsəpair dan naṽide sasa salito hən ləḃipair van hən aGot. Ao, lulotu sal hən natəmat gail mai

* **9:13:** Exo 30.1-3; KelV 8.3 **Ṣ 9:17:** Nəsalfa evi nəvat toyayyaņ. Goləboi gəḃisaḃi pəpadaņ hən nəhab a Bu.

nəlablab lotoum həni hən nagol, nasilva, nabrons, nəvat mai nəhai. Nəlablab galenan ləsaləboi ləbəkəta, ləsaləboi ləbesəsəlon, ləsaləboi ləbiyar be nəvanuan lulotu hən gail sal! * ²¹ Nəvanuan gail ləsəpair dan nəmatan lotogolgole hən nəvanuan, ləsəpair dan na-gol-nəbehi-an salito o nəvide salit hən naitian taṽtaṽor o navənvənahən lotogolgole.

10

Aṅel mai natuhlobulat tobul

¹ Beti noris aṅel togon todaṅ, toḡəm vi pan len nəmav. Nəmavkasw ipat gol niben hum nahurabat, nanivaniv ipat len nəkadun, nəhon ehum namityal mai narien ḡəlaru, ehum artovi hab. ² Natuhlobulat tobul esəṅav len navəlan. Eriṅ narien nəmatu len tas mai narien nəmair len tan. ³ Ale ikai len nadoldol towal habat hum nalion toṽun. Nəboṅ tokai, nadolon nəbiliurur lotoməlevru luwal, lokurut. ⁴ Nəboṅ nəbiliurur lotoməlevru lotokurut, noutaut hən nəbitos gat nəsa lotokele, be nadoldol len nəmav ike, “Sagikel vəhot natgalenan nəbiliurur lotoməlevru lotokele, sagitosi.”*

⁵ Beti aṅel notoris toil len tas mai len tan, isar hən navəlan nəmatu vi məhat, vi lan nəmav. ⁶ Len nahəsən atenan totoh vi sutuai vi sutuai, atenan toum hən nəmav mai natit p̄isi tosuḡ lan, navile a pan mai natit p̄isi tosuḡ lan mai nətas mai natit p̄isi

* **9:20:** Psa 115.4-7, 135.15-17; Dan 5.4, 23; 1Tim 4.1 * **10:4:** Len nasoruan ta Kris ike, Burut gat natgalenan nəbiliurur lotoməlevru lotokele, sagitosi.

tosuh lan; len nahəsan atenan, aŋel ita gat na-kel-gati-an toke, “AGot asike evəlo am! ⁷ Be nəboŋ aŋel na-vəha-məlevru-an pəpadaŋ hən beʋuv nətrampet san, na-sor-utaut-an siGot tosusuah, dereh tisar-poh. Dereh tevisi hum tokel uri mai nəvanuan nauman san, ahai kelkel ur gail.”†

⁸ Ale nadoldol len nəmav notosəsəloŋ həni, isor tətəs mai ginau, ike, “Givan, lav nalobulat tobul, tosəŋav dan navəlan aŋel toil len tas mai len tan.”

⁹ Imaienan, nuvan hən aŋel egaii, nukel maii ke tilav natuhlobulat mai ginau. Ale ikel mai ginau ke, “Lavi, hani. Len nəpam̃ dereh tihehe hum nəhani‡ be len natəbaŋ ham̃, dereh tikon!” ¹⁰ Nə nulav natuhlobulat dan navəlan aŋel, nuhani. Len nəpəgw ihehe hum nəhani, be nəboŋ notohani tonon, egəm kon len natəbaŋ hagw.§

¹¹ Beti lukel mai ginau ke, “Gimaspəhav utaut tətəs husur nəsa aGot tosor utaut həni m̃os nəvanuan nabi tiltile gail, naluʋoh hən nəvanuan naut tiltile gail, nasoruan gail mai nakiŋ lotosoḅur.”

11

Eru artokel kot aGot

¹ Beti lulav namita tohum nəhai nəyaran mai ginau. Luke, “Gile məhat. Gisab səhot nabəlavan hən naim siGot mai nəmel tutumavan, ale geʋurun

† **10:7:** Len nasoruan ta Kris, sake nəvanuan nauman san be ike naslev san gail. Hən naves 5-7, ris Exo 20.11; Deu 32.40; Dan 12.7; Amo 3.7. ‡ **10:9:** Nəhani evi natit tohehe masuʋ topat len naim sesukapak gail. § **10:10:** Hən naves 8-10, ris Eze 2.8–3.3. Nəboŋ toke natəbaŋ tokon, hum ma tohum nabəhaʋun tomaluclu.

alat lotolotu ei.* ² Sagisaḅ səhot nabelavan hən naholəvat todar vis naim siGot, husur aGot ilavi tia mai naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile gail, ale dereh lipal sar nabiltivile siGot len nahəbati lotovi 42.* ³ Ale ginau dereh nitabtabuh len nəvanuan eru arbikel kot ginau. Ale dereh aresun nahurabat toharharo*, arikel ur napisulan sagw len nəmariboṅ tovi 1,260.”

⁴ Nəvanuan eru enan arovi nəhai oliv eru, mai nametəlai namial eru artoil. Gəlaru aroil len nəhon Nasub, aMasta hən navile a pan.* ⁵ Avan ideh bibe bəmədas gəlaru, dereh nəhab tilavurvur dan nabuṅolaru, tihan puṅpuṅ aenemi səlaru gail. Avan ideh toke bəmədas gəlaru, timasmat magenan. ⁶ Gəlaru arukad nədaṅan hən arbəkəkol gat nəmav, hən naus asike beus nəboṅ arbikelkel ur napisulan siGot. Arukad nədaṅan hən arbigol nəwai mai nətas gail legəm vi da, arukad nədaṅan hən arbiṽas vəhasobsoḅur hən navile a pan hən naməsahan tiltile husur naləṅonian səlaru.†

⁷ Nəboṅ na-kel-koti-an səlaru tohav, narivatəvat katkat togəm vi məhat dan nabur nəpanismen səkad nabutite, dereh tibəl mai gəlaru, tewin səhor gəlaru,

* **11:1:** Eze 40.3; Zec 2.1-2 * **11:2:** Luk 21.24 * **11:3:** Nahurabat toharharo ehum nəbak namətu, luvai hən nasivurhət nənani. Nəboṅ alat a Israel o naḷu gail lotosuni, eṽusan nalolosaan salito husur nəmatan o nabiltisaan. Nəboṅ ahai kelkel ur tosuni, ikel mai nəvanuan gail ke limaspair dan nəsaan salito van hən aGot. Asike ləbigole, dereh limasig o natsua tosa masuṽ tegəm len galito.
* **11:4:** Zec 4.3, 11-14 † **11:6:** 1Ki 17.1; Exo 7.17-19; 1Sam 4.8. Len naut egai, nəboṅ toke naməsahan tiltile, namilen eləboi bevi navilesir.

ale tigol arimat.* ⁸ Ale nibelaru aripat meṭṭisal len nabiltivile, lotokisi hən naut a Sotom o Ijip len nasoruan kəta. A mō, luṭos gat Nasuḅ, aMasta səlaru len nəhai balbal len naut enan.† ⁹ Ale len nəmariboṅ totor mai nətarhəmityal len nəmariboṅ tosual am, galevis len nəvanuan nabi tiltile, len nahəmar gail, nasoruan gail mai naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile gail, dereh leris nabirimat həlaru, husur ləsədaṁ hən avan ideh ḅitavun gəlaru. ¹⁰ Ale alat navile a pan dereh lehəhaṽur hən nəmatan səlaru. Len nakemkeman salito, dereh lesəvat naviolan gail van hən galit gabag, husur ahai kelkel ur eru enan artogol lotoləṅon tosa vəsa, arumat. ¹¹ Be nəboṅ nəmariboṅ totor mai nətarhəmityal len nəmariboṅ tosual am lotonoṅ, aGot esuṅavṅav hən nəmauran vi lan gəlaru, ale arule məhat, aroil hən narielaru. Galit ṭisi lotoris gəlaru lomətahw, lomṁinṁinikot.* ¹² Ale arosəsəloṅ hən nadoldol togəm len nəmav, towal habat, tokel mai gəlaru ke, “Məregəm məhat gegai!” Ale nəboṅ artovi məhat vi lan nəmav len nəmavkasw, aenemi səlar gail lokəta ris gəlaru.* ¹³ Len namityal enan ṅai, nabiltidu edu, ale len nabiltivile, nahudhut tosua dan tosəṅavur imasirsir. Nəvanuan lotovi 7,000 lumat len nadu enan, ale galit ṭisi lotomaur sal lomətahw, ale lusal suh nəyalyalan siGot len nəmav.

¹⁴ Natit na-vəha-ru-an nəvanuan gail lotomətahw habat lan inoṅ, be geris, ikad natit na-vəha-tor-an am ḅegəm sal.

* **11:7:** Dan 7.3, 7, 21; KelV 13.5-7, 17-18 † **11:8:** Isa 1.9-10;
Sotom: Gen 18-19. * **11:11:** Eze 37.5, 10 * **11:12:** 2Ki 2.11

Nətrampet naməlevruan

¹⁵ Beti anjel na-vəha-məlevru-an eʋuv nətrampet san. Ale nadoldol lotowal habat logəm len nəmav, luke, “Gagai van, navile a pan ipat len navəlan aMasta sidato mai aKristo san, ale dereh teil a m̃o həni hum akiŋ vi sutuai vi sutuai!”* ¹⁶ Nəvanuan totibau lotovi 24 lotobətah len nəhai bətbətah salito len nəhon aGot, luteh, bəv kəta vi pan, lulotu hən aGot. ¹⁷ Luke,

“Namtosipa vi təban gaiug Nasuḅ aGot,
aBiltidaŋan,
gotowol hən nəboŋ ta daməŋai mai nəboŋ ta
sutuai.

Namtosipa husur gulav namilem̃ hən nədaŋan sam̃
totibau,
gotuḅat il a m̃o hum akiŋ.

¹⁸ Naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile, nəlolit
ipaŋpaŋ,

avil nəlol paŋpaŋ sam̃ egəmai,

hən gəbenənoṽ hən alat lotomat mai
nanoraŋ sam̃.

Evi nəboŋ hən gəbilav nakonṽurṽuran mai naslev
sam̃ lotovi hai kelkel ur gail,

mai nəvanuan sam̃ gail,

galit p̃isi lotomətahw len nəyalyalan hən
nahəsam̃,

nəvanuan naut kəmas mai nəvanuan
totibau.

Evi nəboŋ hən gəbigol nəmasigan van hən alat
lotomədās nəvanuan navile a pan hən
ləbimasig.”*

* **11:15:** Exo 15.18; Dan 2.44, 7.14, 27 * **11:18:** Psa 2.1, 5, 110.5, 115.12-13

¹⁹ Beti naim siGot len nəmav esəḡav, ale len naim san noris nabokis hən na-kel-gati-an san, na-kel-gati-an aGot tota gati.* Ale nəkabil ikabil, ikad nəwalan gail, nəbiliurur ekurut, nadu edu, ale nəais erus vi pan hum naus.

12

Napəhaṽut mai nətrakon

¹ Beti noris nəbilitite tovisi len nəmav. Ikad napəhaṽut sua tosun namityal hum nahurabat. Nahəbati ipat pipirien ale len nəkadun ikad nəkraun hən naməso tovi 12. ² Etian. Ale nəboḡ toləḡon nabəhaṽun, itaḡ, ikai len nəpasusan toḡəḡas vəsa habat.

³ Beti noris navisian sual am len nəmav. Ikad nəbilitrakon tobisibis tokad nəkadun toməlevru mai nəbalbal tosəḡavur. Len nəkadun toməlevru ikad nəkraun lotoməlevru.* ⁴ Nagilen eliv kuv tosua dan totor hən naməso gail, ale ibar hən gail vi lan navile a pan. Eil təban napəhaṽut enan topasus, hən bihan kavkav hən anatun nəboḡ bəvisi.* ⁵ Ale aliten ipas anatun, aulumān bəil a mō hən naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile gail hən nəbatw nametəlai sekiḡ. Aḡel isaḡul anatun, ipati vi məhat van hən aGot, vi lan nəbilitihai bətbətah san.* ⁶ Napəhaṽut enan igam yav van hən naut masmas toḡəbesw, naut aGot toutaut həni mōsi, hən bəkətkəta təban len nəmariboḡ tovi 1,260 ei.

⁷ Beti ikad nəbilitibalan len nəmav. AMikael mai aḡel san gail lua ḡal mai nətrakon, ale nətrakon

* **11:19:** Ipru 9.4; Exo 25.10-22; KelV 8.5, 16.8, 21 * **12:3:** Dan 7.7 * **12:4:** Dan 8.10 * **12:5:** Isa 66.7; Psa 2.9

mai aņel san gail luḅal təlman.* 8 Avil nətrakon sədaņ. Gai sawin len nəḅalan enan, gol gai mai aņel san gail ləsəkad naut ideh am len nəmav. 9 Ale nəḅilititrakon egaii, nəmāt ta sutuai, gai lotokisi hən natəmat mai aSetan, togəras alat navile a pan kavkav, aMikael galito lubar həni vi pan vi lan navile a pan, gai mai aņel san gail.*

10 Beti nosəsəloņ hən nadoldol towal habat len nəmav toke,

“Gagai egəmai! Nə-lav-kuvi-an dan nəsaan, nədaņan, natohan pipihəḅəlan aGot, mai nədaņan hən na-il-a-mō-an seKristo san, egəmai!

AGot ilav kuv nəvanuan san gail dan nəsaan.

Eḅusan nədaņan san hum akiņ sidato.

Gagai aKristo san eḅusan nədaņan hən na-il-a-mō-an san.

Husur aSetan tokel ke awawa nadəlomian sidat gail lotosa,

atenan tokel ke lotosa len nəhon aGot len nalennəyal mai nalenmariug,

lubar hən atenan vi pan!*

11 Len nəda heTuhsipsip mai len na-sor-ləḅoii-an salito, nakitinan lotokele,

lowin səhori tia!

Ləsətəgau gat nəmauran salito,

be loutaut hən ləḅimat, ləsamətahw len nəmatan.

12 Imagenan mitikemkem, gamit məttotoh len nəmav!

Mətehəhaḅur!

* 12:7: Dan 10.13, 21, 12.1; Jut 9 * 12:9: Gen 3.1; Luk 10.18

* 12:10: Job 1.9-11; Zec 3.1-2

Be năbilitimətahwan dereh tegəm len navile a pan
 mai nətăs,
 husur natəmat evi pan van hən gamito len
 năbilitilol paŋpaŋ,
 bathut eləboii ke namityal togam gole.”

¹³ Nəboŋ nətrakon tonau səhoti ke lotobar həni
 vi lan navile a pan, ehut napəhaʋut topas natətai
 ulumən. ¹⁴ Be aGot igol alitenan ikad nəhabəlan
 eru hum năbilitiikel, hən bələboi bəmələh vi lan
 naut masmas toʋəbesw, naut aGot toutaut həni
 mōsi, hən bəkətkəta təban ei a tut dan nəmāt
 tovi trakon len nasihau totor mai nahudhusihau.*

¹⁵ Beti nəmāt eru hən nəwai, isav dan nabuŋon
 hum nawisel, hən bisel husur napəhaʋut hən bəlivi
 van. ¹⁶ Be navile a pan evi tarhət selitenan, esəŋav
 hən nabuŋon, edəlom nawisel tosav dan nabuŋon
 nətrakon hən bimasur len tan. ¹⁷ Ale nəlon nətrakon
 epəŋas napəhaʋut, ale ivan hən biŋol năbilitibalan
 mai nəpasusan san gail am, alat lotogolgol nəsa
 aGot tokel buni, lotodaŋ len nakitinan aYesu tokel
 vəhoti. ¹⁸ Ale nətrakon eil len nabion bitas.

13

Narivatəvat katkat eru

¹ Beti noris narivatəvat katkat tovisi dan nətăs.
 Ikad nəbalbal esəŋavur mai nəkadun eməlevru ale
 ikad nəkraun tosəŋavur len nəbalbal gail. Len
 nəkadun gail ikad nəhes lotosəvar aGot, mədas
 nahəsən. ² Narivatəvat katkat notorisi ehum
 nalepat be nalohrien lohūm nalohrien nabea ale

* **12:14:** Dan 7.25, 12.7. Naikel evi nəman naməsav tohum
 nəbal be totibau səhori. Len nasoruan ta Kris sake nasihau totor
 mai nahudhusihau, be ike mityal, mityal gail mai nahudhumityal,
 pi-toʋ hən Dan 7.25.

nabuŋon ehum nabuŋon nalion. Ale nətrakon ilav nədaŋan, mai nabiltihai bətbətah hum sekiŋ, mai nədaŋan hən na-il-a-mō-an san maii.* ³ Noris narivatəvat katkat enan, nəkadun sua ikad nasənahən togol nəmatan, be nasənahən enan togol nəmatan imav, imaur təlmam. Navile a pan lumaŋmaŋ lan, ale lohusur narivatəvat katkat enan. ⁴ Ale lulotu hən nətrakon husur tolav nədaŋan hən na-il-a-mō-an mai narivatəvat katkat, ale lulotu hən narivatəvat katkat am, luke, “Ase esumən narivatəvat katkat egaii? Ase eləboi biŋol nabiltibalan maii?”

⁵ AGot idamñ hən narivatəvat katkat bisor, ale ipatpat gai məhat len nasoran san, esəvar aGot, mədas nahəsən. Ale aGot idamñ hən bikad nədaŋan hən na-il-a-mō-an hən biŋol natideh toləŋoni len nahəbati tovi 42. ⁶ Ale esəŋav hən nabuŋon, esəvar aGot. Isor mədas nahəsən, ale isor mədas naut aGot totohtoh lan tovi alat lototoh len nəmav. ⁷ AGot idamñ hən biŋol nabiltibalan mai alat siGot, ale ewin səhor galito. Ale aGot idamñ hən beil a mō hən nəvanuan len nahəmar gail, nəvanuan nabi tiltile gail, nasoruan gail mai naluŋoh hən nəvanuan naut tiltile gail.† ⁸ Nəvanuan gail pisi lotosuh len navile a pan dereh lilotu həni. Wake alat aGot totos gat nahəsəlito len naləbulat hən nəmauran a tahw hən toum hən navile a pan, galito asike lulotu həni.* Naləbulat enan evi naləbulat seTuhsipsip nəvanuan gail lotogol tomat.

⁹ Gəbikad nədarinañ, gesəsəloŋ! ¹⁰ Avan ideh

* **13:2:** Hən naves 1-2, ris Dan 7.4-6. Nalepat evi nabiltiŋus togəgəris. Nabea evi narivatəvat katkat tobəlav səhor nəvanuan.

† **13:7:** Hən naves 5-7, ris Dan 7.8, 21, 25, 11.36 * **13:8:** Psa 69.28; KelV 3.5

aGot toriŋi hən galit ləb̃ibaŋisi ale səhari van, avan enan dereh libaŋisi ale səhari van. Avan ideh aGot toriŋi hən b̃imat len nābilitiḅu nəḅalan, dereh timat len nābilitiḅu nəḅalan. Imagenan, nəvanuan siGot limaskad nə-dar̃-ḅuri-an, limasdar̃ len nadələmian salito.*

¹¹ Beti noris narivatəvat katkat togon totəvah tur len tan. Ikad nəbalbal eru hum nəbalbal sesipsip ulum̃an, ale isorsor hum nətrakon. ¹² Len nədaŋan hən na-il-a-m̃o-an sinarivatəvat katkat metəkav, igol navile a pan mai nəvanuan p̃isi lotosuh lan lulotu hən narivatəvat katkat metəkav enan tokad nasənahan hən nəmatan tomav. ¹³ Narivatəvat katkat hən nətan igol nābilitimerikel gail, igol nəhab topan len nəmav vi pan bar navile a pan len nəhon nəvanuan gail. ¹⁴ Len namerikel gail narivatəvat katkat metəkav todam̃ hən narivatəvat katkat hən nətan b̃igole len nəhon, egəras alat lotosuh len navile a pan. Ikel buni mai galit ke ligol nəlablab hən narivatəvat katkat tokad nasənahan hən nābilitiḅu nəḅalan tomaur təlmam. ¹⁵ Ale aGot idam̃ hən narivatəvat katkat hən nətan b̃ilav nasuŋavŋavan mai nəlablab hən narivatəvat katkat metəkav hən b̃isor. Ale nəlablab ikel buni ke alat asike ləḅilotu həni limasmat. ¹⁶ Igol ke nəvanuan gail p̃isi, naut kəmas lotokəkereh o lototibau, naut kəmas lotopar tite o lotopul hən natite, naut kəmas lotovi slev o ləsavi slev, limaskad nəmak sua len navələlito o len nabunəholito. ¹⁷ Ale avan ideh topar mak saləboi b̃igol naḅurian o na-ḅur-həni-an. B̃ike b̃eṽur natideh o ḅur həni, timaskad nəmak tovi nahəsən narivatəvat katkat o naḅuruŋan han.

* **13:10:** Jer 15.2, 43.11

¹⁸ Len naut egai ivoi hən datbikad namitisau. Avan ideh tokad nəkadun, tisaḅ səhot namilen naḅuruḅan hən narivatəvat katkat egaii, husur evi naḅuruḅan sivan sua. Ale naḅuruḅan han evi 666.

14

ATuhsipsip mai nəvanuan san gail

¹ Beti nokəta, noris aTuhsipsip toil len Naḅehuh Sion. Ikad nəvanuan lotovi 144,000 lototah maii. Len natosian len nabunəholito lukad nahəsan mai nahəsan aTəman.* ² Ale nosəsəloḅ hən nəwalan togəm len nəmav, tohum nətas kudkud topus mai nabiliurur tokurut habat. Ehum nəwalan nəvanuan lotogole nəboḅ lotoramramə bonbon hən navus beltəḅ tosoḅur. ³ Alat lotovi 144,000 lokəkai hən nəḅe veveu a mō len nabiltihai bətbətah, mai len nəhon natit tovat lotomaur, mai nəvanuan totibau lotovi 24. Səkad avan ideh toləboi ləḅekəkai səhot nəḅe enan, be alat lotovi 144,000 aGot toḅur galit dan nəvanuan pisi len navile a pan, galit ḅai lokəkai səhoti.

⁴ Lotəgau gat naveveuan salito, ləsəbar niben aḅəhaḅut ideh, be lohushusur aTuhsipsip len naut ideh tovi lan. Galit lovi alat aGot toḅur galit dan nəvanuan gail pisi hən ləḅevi esan mai seTuhsipsip. Lohum naḅit metəkav hən nəmatuan tovi naviolan vi təban aGot. ⁵ Nalibliboḅan sagəm len nabuḅolit boḅ ideh, səkad natideh tosa len galito avan ideh toləboi bikel uri.*

Aḅel itor

* **14:1:** Eze 9.4; KelV 7.3

* **14:5:** Zep 3.13

⁶ Beti noris aņel togon toməlah len naməsav. Ikad na-kel-uri-an tovoi topat vi sutuai hən bikel uri mai alat lotosuh len navile a pan: naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile p̄isi, nəvanuan len nahəmar p̄isi, nasoruan p̄isi mai nabi tiltile gail p̄isi. ⁷ Ale ikai habat ke, “Mətemətahw len aGot! Sal suh nəyalyalan san, bathut namityal hən bəpəpəhun navoian dan nəsaan egəm pəpadaŋ. Mitilotu hən atenan togol nəmav, nətan, nətas mai nabəko gail p̄isi.”*

⁸ Ale aņel na-vəha-ru-an ehusur aņel metəkav, ike, “Imasig! Naut a Papilon toyalyal imasirsir! Igol nəvanuan naut tiltile p̄isi lotərog hən nəwain han tovi nabiltiləņonian san hən naitian tosa.”*

⁹ Ale aņel na-vəha-tor-an ehusur gəlaru, ikai habat ke, “Avan ideh tolotu hən narivatəvat katkat mai nəlablab han, tokad nəmak san len nabunəhon o navəlan, ¹⁰ dereh gai temun nəwain hən nabiltilol paŋpaŋ siGot, nəwain aGot təbir masmas həni vi lan nabiliwai hən nəlol paŋpaŋ san. Ale avan enan dereh teləņon tisa vəsa habat len nəhab mai nəsalfa len nəhon aņel siGot gail mai aTuhsip-sip.* ¹¹ Nəbasuhab hən na-ləņon-isa-vəsa-an silat lotomaienan dereh tikon vi məhat vi sutuai vi sutuai. Asike lukad nəņavŋavan len nalennəyal o nalenmariug husur lotolotu hən narivatəvat katkat mai nəlablab han, ale lukad nəmak hən nahəsən.”*

¹² Imagenan, nəvanuan siGot gail, alat lotogol

* **14:7:** KelV 10.6 * **14:8:** Isa 21.9; Jer 51.7-8; KelV 18.2

* **14:10:** Isa 51.17; Gen 19.24; Eze 38.22; Luk 17.29 * **14:11:** Isa 34.10

nəsa tokele, lotodaŋ len aYesu, limaskad nə-dəŋ-
buri-an.*

¹³ Beti nosəsəlon hən nadoldol len nəmav toke,
“Gitos gat nategai ke: Gagai van, alat lotomat len
Nasub, navoian siGot igol lukab həni.” ANunun
aGot ike, “Evoi, lukab habat həni husur dereh
liŋavŋav dan nəmauran salit todaŋ, bathut dereh
likad navit nagolean salit lotovoi.”

Nəmatuan hən navile a pan

¹⁴ Beti noris nəmavukasw sua, ale ikad avan
sua tobətah len nəmavukasw tosuman anatun
nəvanuan.† Ikad nəkraun hən nagol len nəkadun,
ale len navəlan etəgau naβu tohab tokan len nəlon.

¹⁵ Beti aŋel togon evivile len naim siGot. Ikai van
hən atenan tobətah len nəmavukasw, ike, “Gilav
naβu sam tohab, tuβat tai nəhanian. Nəhanian len
navile a pan imatu, evi namityal hən nəmatuan!”*

¹⁶ Na atenan tobətah len nəmavukasw ita kokotov
nəhanian tomatu len navile a pan kavkav, ale isah
tuani.

¹⁷ Beti aŋel sual am evivile len naim siGot len
nəmav. Gai am etəgau naβu tohab tokan.

¹⁸ Ale aŋel tile am tokad nədaŋan hən towol hən
nəhab, egəm len nəmel tutumavan. Ikai habat
van hən aŋel tokad naβu tohab, ike, “Gilav naβu
sam tohab, tuβat ta kokotov nəhavhət nakrep len
navile a pan, sah tuan gail. Len nəhau nakrep

* **14:12:** Egai nəbathusoruan hən nalobulat egai. Datimasgol husur
nəsa aGot tokele, datimasdaŋ len aYesu, datimassusumar, datimas-
daŋ βur nəmauran sidat todaŋ, naut kəmas datβimat sil nadəlomian
dattokade len aYesu. † **14:14:** Dan 7.13. Vəha-soβsoβur aYesu
ekis gai gabag aNatun Nəvanuan. * **14:15:** Jol 3.13

gail naʋit nakrep lumen.” ¹⁹ Na aŋel ita kokotov nəhəvhət nakrep gail len navile a pan, ale ebubulan nəhəvhət nakrep gail len nabiltiḅur lotopal dasdas naʋit nakrep lan. Evi nabiltiḅur hən nəlol paŋpaŋ siGot. ²⁰ Ale lupal dasdas nakrep gail len nabiltiḅur vivile len nabiltivile. Ale nəda eriv dan nabiltiḅur enan, epul vəbar nəkadun nahos gail ale isel, nabəlavan han evi nəstatia tovi 1,600.†

15

Nəḅe siMoses mai seTuhsipsip

¹ Beti len nəmav noris navisian toyalyal no-tomaŋmaŋ lan. Ikad aŋel toməlevru lotokad navilesir toməlevru ləḅegəm naməkot. Lovi navilesir naməkot, husur, len gail, nauman hən nəlol paŋpaŋ siGot ihav.

² Ale noris natit hum nabiltimetduŋduŋ hən nakəlas toḅon mai nəhab. Ale tarhəmetduŋduŋ ikad nəvanuan galevis lotoil, alat lotowin səhor narivatəvat katkat mai nəlablab han mai naḅuruŋan hən nahəsən. Lukad navus beltaŋ aGot tolav gail mai galito, ³ ale lokəkai hən nəḅe siMoses, naslev siGot, mai nəḅe seTuhsipsip. Luke,

“Nasuḅ aGot gotoyalyal buni,
nəsa gotogole iyalyal, numanmaŋ lan.
Govi Kiŋ hən naluḅoh hən nəvanuan naut tiltile,
naʋide sam̄ gail lunor hən nanoran mai
nakitinan.*

⁴ Nasuḅ, nəvanuan gail p̄isi dereh lemətahw len nəyalyalan sam̄;

† **14:20:** Hən naves 19-20, ris Isa 63.1-6; Lam 1.15. Nabəlavan hən nəstatia evi namita tovi 185. * **15:3:** Exo 15.1

dereh leputsan nahəsam̃
 husur gaiug govi aGot səbom̃ gototoh a tut
 dan nəsaan.
 Naluŵoh hən nəvanuan naut tiltile dereh legəm
 hən ləbilotu hən gaiug,
 husur nəvanuan gail ʔisi loris nanoran gotogol
 gail.”*

Nasiloh eməlevru mai navilesir eməlevru

⁵ Nəboŋ natgalenan lotonoŋ, nokəta, noris naim
 siGot len nəmav, naim nətaʔolen siGot tolo, esəŋav.*
⁶ Aŋel eməlevru lototəgau navilesir lotoməlevru lo-
 vivile dan naim siGot. Losun nahurabat nali-
 nen toveveu topəhw yesyes, ale nəhau tutuŵ nagol
 iban̄is garu len nəmabulito.* ⁷ Beti sua len natit
 tovat lotomaur, ilav mai aŋel lotoməlevru, nasiloh
 nagol eməlevru lotopul hən nəlol paŋpaŋ siGot,
 aGot totoh vi sutuai vi sutuai. ⁸ Ale naim
 siGot epul hən nəbasuhab togəm len nəyalyalan hən
 nəbathumənas siGot mai nədaŋan san. Ale avan
 ideh edədas həb̄is len naim siGot vəbar navilesir
 toməlevru siaŋel gail ləbinon̄.*

16

Nasiloh gail hən nəlol paŋpaŋ siGot

* **15:4:** Jer 10.7; Psa 86.9 * **15:5:** Exo 38.21 * **15:6:** Nalinen
 evi nəkaliko pəhapəhw tokat udud lotovaii hən natret gail topat len
 nalut nəflaks. Nəvanuan gail loləmasi husur sagol naut topud hən
 avan ideh tosun nahurabat lotosode hən nəkaliko enan. * **15:8:**
 Exo 19.18, 40.34-35; 1Ki 8.10-11; Isa 6.4

¹ Beti nosəsəloŋ hən nadoldol len naim siGot, tokai habat, tokel mai aŋel lotoməlevru ke, “Miti-van, mitidaŋ nasiloh toməlevru hən nəlol paŋpaŋ siGot len navile a pan.”

² Ale aŋel na-vəha-sual-an ia daŋ nasiloh san len navile a pan. Ale nəmanuŋ lotosa lotopəŋas habat lovisi len alat lotokad nəmak sinarivatəvat katkat mai alat lotolotu hən nəlablab hən.*

³ Ale aŋel na-vəha-ru-an idaŋ nasiloh san len tas. Nətas egəm hum nəda vatuvatw hən nəbirimat ale natit piŋsi lotosuh len tas lumat.

⁴ Beti aŋel na-vəha-tor-an idaŋ nasiloh san len nawisel mai nəbəko gail, ale logəm vi da.* ⁵ Ale nosəsəloŋ hən aŋel tokad nədaŋan hən towol hən nətas mai nəwai gail, ike,

“Gaiug gunor buni len nəpanismen galegai gotoriŋ gail,

gaiug gotovi gaiug ta sutuai,

gaiug gotovi gaiug gagai,

gaiug gotovi aGot səbom̃ gototoh a tut dan nəsaan,

⁶ husur galit loβir nəda hinəvanuan sam̃ gail mai hihai kelkel ur gail,

ale gulav nəda mai galit hən ləβemuni.

Nəpanismen enan inor hən galito!”

⁷ Ale nosəsəloŋ hən nəmel tutumavan toke, “Evoi, Nasuβ aGot, aBiltidaŋan,

nə-saβ-səhoti-an mai nəpanismen sam̃ gail,

lunor hən nanoran mai nakitinan.”

⁸ Beti aŋel na-vəha-vat-an idaŋ nasiloh san len namityal, gol nəhab hən namityal ilat karkar

* **16:2:** Exo 9.10 * **16:4:** Exo 7.17-21; Psa 78.44

nəvanuan gail. ⁹ Napudan en totibau ebulan nəvanuan gail. Ale losəvar aGot, sor mədas nahəsan aGot tokad nədaŋan hən na-il-a-m̃o-an hən nav-ilesir galenan. Be lomətahun ləbipair dan nəsaan salito hən ləbisal suh nəyalyalan san.

¹⁰ Beti aŋel na-vəha-rim-an idan nasiloh san len nabiltihai bətbətah serivatəvat katkat, ale naut tovi kiŋ lan evisivis, nəmargobut ikabut puŋpuŋi. Napəŋasan salito igol nəvanuan gail ei lukat gat namealito.* ¹¹ Ale losəvar aGot hən nəmav husur napəŋasan mai nəmanuŋ salit gail. Be lomətahun ləbipair dan nagolean salit gail lotosa hən ləbipair van hən aGot.

¹² Beti aŋel na-vəha-məlevtes-an idan nasiloh san len nabiltiwisel Eufrates. Ale nəwai han imas gor-gor, hən naŋisal bəutaut m̃os nakiŋ gail ləbėgəm len naist.* ¹³ Beti noris nanunun tosa totor lotohum navrok gail. Esua evivile dan nabuŋon nətrakon, esua dan nabuŋon narivatəvat katkat mai esual am dan nabuŋon ahai kelkel ur gəgəras. ¹⁴ Lovi nanunun natəmat gail lotogol namerikel gail. Luvan hən ləbesəhar b̃onb̃on hən nakiŋ gail hən navile a pan kavkav, van hən nabiltiḅalan len nəboŋ totibau siGot aBiltidaŋan.*

¹⁵ AYesu ike, “Səsəlon! Dereh negəm suŋan nəvanuan vənənah. Navoian tipat len alat lotokəta vir ginau, lotokətkəta gol nahurabat salit gail hən asike ləbiyar b̃urmalmal gol nahurulit b̃isa.”*

* **16:10:** Exo 10.21-22 * **16:12:** Isa 11.15; KelV 9.14.
Len nasoruan ta Kris ike, lotogəm len naut namityal tovisi lan.

* **16:14:** 1Tim 4.1 * **16:15:** KelV 3.3

16 Beti nanunun natəmat galenan losəhar nakiŋ galenan van vaḅonḅon len naut lotokisi hən Ar-maketton len nasoruan seIpru gail.*

17 Beti aŋel na-vəha-məlevru-an idaŋ nasiloh san len naməsav. Ale nadoldol tokai habat egəm len nabiltihai bətbətah len naim siGot, ike, “Thav tia bolai!” 18 Beti nəkabil ikabil, ikad nəwalan gail, nabiliurur ekurut mai nabiltidu edu. Sutuai səkad nadu ideh tomaienən. Edu habat səhor nadu pisi lotodu nəboŋ nəvanuan lototoh len navile a pan. 19 Nabiltivile imaḅul hən nahudhut itor. Navile tiltile gail am sinaluṽoh hən nəvanuan gail, luteh vəmasirsir. AGot inau təlmam hən naut a Pabilon toyalyal, ale ilav nabiliwai hən nəwain hən nabiltiril paŋpaŋ san maii.* 20 Naholoul pisi loməkaskas, naṽehuh pisi lumasig. 21 Nəais eus habat. Nəais ṽisusua lotoməlas hum naḅilo tovi 40 lous len nəmav vi pan, han nəvanuan gail. Nəvanuan gail losəvar aGot sil navilesir hən nəais, husur nabiltiais enan tous isa vəsa masuṽ.*

17

Napəhaṽut nahəsən tosa vəsa toḅur hən niben

1 Esua len aŋel toməlevru lotokad nasiloh toməlevru isor mai ginau ike, “Gegəmai. Dereh nəṽusan gaiug hən nəpanismen hən napəhaṽut toḅur hən niben, nahəsən tosa vəsa, tobətah təban nəwai tosoḅur. 2 Nakiŋ gail len navile a pan lugol naitian tosa maii, ale nəvanuan lototoh len navile a pan lotərog hən nəwain hən naitian san tosa.”*

* 16:16: Jdg 5.19; 2Ki 23.29-30; Zec 12.11 * 16:19: Isa 51.17

* 16:21: Exo 9.23-24 * 17:2: Hən naves 1-2, ris Isa 23.17; Jer 51.7

³ Len nədaŋan seNunun aGot, aŋel enan esəhar ginau vi lan naut masmas toḅəbesw. Noris napəhaṽut sual ei tobətah len narivatəvat katkat tobisibis habat tokad nəkadun toməlevru mai nəbalbal tosəŋavur. Nəhes gail lotosəvar aGot, mədas nahəsan, lukabut gol niben. ⁴ Napəhaṽut esun nahurabat tobəŋbəŋ mai tobisibis habat. Epəhas hən gai hən nagol mai nəvat gəlgəlan, nəvat halit totibau, mai nanesnes gail. Len navəlan etəgau nəbīliwai nagol topul hən natit aGot tomətahun bun gail, mai nəbīŋbīŋalan hən naitian san tosa gail. ⁵ Len nabunəhon ikad nəhes namilen tosusuah ke: “Pəpilon toyalyal, nana silatpəhaṽut lotoḅur hən nibelito, mai sinatit hən navile a pan aGot tomətahun bun gail.” ⁶ Ale norisi ke alitenan etərog hən nəda hinəvanuan siGot gail mai hilat lotokel kot aYesu aliten togol galit lotomat.

Nəbəŋ notorisi nuḅaŋ, numəŋmaŋ. ⁷ Ale aŋel eus ginau ke, “Guḅaŋ hən nəsa? Dereh nikel mai gaiug hən namilen tosusuah hən napəhaṽut mai narivatəvat katkat tokad nəkadun toməlevru mai nəbalbal tosəŋavur, aliten tosaḅ lan. ⁸ Narivatəvat katkat gotorisi, a nəo ikade, gagai eḅuer. Dereh tevivile tia bogai dan nəbur nəpanismen səkad nabutite, ale tevi lan nəhab nəmasigan.* Nəvanuan gail pisi lotosuh len navile a pan aGot satos gat nahəsəlito len naləḅulat hən nəmauran a təhw hən togol navile a pan, galit dereh liməŋmaŋ nəbəŋ ləberis narivatəvat katkat tomaur a nəo, toḅuer gagai, ale bevisi tətəs.*

⁹ “Len naut egai ivoi hən datḅikad nənauan topul

* **17:8:** Dan 7.7; KelV 11.7 * **17:8:** Psa 69.28; KelV 3.5

hən namitisau hən nəmauran tonor. Namilen natit gotorisi imaiegai: nəkadun toməlevru lovi naṽehuh toməlevru napəhaṽut tobətah len gail. Nəkadun toməlevru lukad namilen sual am. Lovi nakiṽ toməlevru. ¹⁰ Nakiṽ erim lunonj tia. Sual iṽat nəhes gagai, ale togon sagəm sal. Nəbonj bəgəmai, dereh timastoh kəkereh. ¹¹ Narivatəvat katkat totoh a m̄o, tobuer gagai, gai evi kiṽ na-vəha-məlevtor-an. A m̄o evi kiṽ sua len lotoməlevru. Gai tevi lan nəhab nəmasigan.

¹² “Nəbalbal tosəṽavur gotorisi lovi nakiṽ tosəṽavur ləsəkad nədaṽan hum nakiṽ sal. Be dereh likad nədaṽan hən na-il-a-m̄o-an len nəhaua bəsua, hən ləḃeil a m̄o mai narivatəvat katkat hum nakiṽ gail.* ¹³ Galit p̄isi lutoh m̄os natsua ṽai, ale dereh lilav mai narivatəvat katkat, nədaṽan salito mai nədaṽan hən na-il-a-m̄o-an salito. ¹⁴ Dereh ligol nabiltiḃalan mai aTuhsipsip. Be aTuhsipsip dereh tewin səhor galito husur evi Masta hən amasta gail p̄isi, evi Kiṽ hən nakiṽ gail p̄isi. Ale alat lototah mai aTuhsipsip len nabiltiḃalan, lovi alat gai tokis galito, tolekis hən galito, galit lotodaṽ lan.”

¹⁵ Beti aṽel ikel mai ginau ke, “Nəwai tosəḃur gotorisi, napəhaṽut toḃur hən niben tobətah təban gail, nəwai galenan, lovi nəvanuan nabi tiltile gail, naluṽoh gail, naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile gail mai nasoruan gail. ¹⁶ Narivatəvat katkat mai nəbalbal tosəṽavur gotoris gail, dereh lemətahun bun napəhaṽut toḃur hən niben. Dereh lemədasi hən ḃitoh səḃon, ḃimalmal hən nahurabat. Dereh lihan navisoh han, pəṽas niben hən nəhab ḃihan

* **17:12:** Dan 7.24

ṽisi. ¹⁷ Husur aGot erin̄ naləṽonian san len nəlolito hən ləḃigol ṽisi. Dereh lidam̄ hən ləḃilav nədaṽan hən na-il-a-m̄o-an salito mai narivatəvat katkat van vəbar nasoruan siGot ləbisarpoh.

¹⁸ “Napəhaṽut enan gotorisi, evi nabiltivile toyalyal tokad na-il-a-m̄o-an hən nakin̄ gail hən navile a pan.”

18

Naut a Papilon imasirsir

¹ Nəboṽ notoris natgalenan tonon̄, noris aṽel sual am togəm len nəmav vi pan. Ikad nədaṽan hən na-il-a-m̄o-an toyalyal, ale namənas san em̄ias navile a pan vəsa. ² Len nadoldol totibau ikai habat ke, “Imasig! Naut a Papilon toyalyal imasirsir! Egəm vi ut a im setəmat gail mai naim nanunun nəmargobut ṽisi lotosuhsuh lan, mai naut sinəman ṽisi ləsaveveu, mai narivatəvat ṽisi ləsaveveu nəvanuan lotomətahun bun gail.*

³ Napəhaṽut tovi naut a Papilon imasirsir maienan husur nəwain todaṽ hən naitian san tosa ekuḃ hən naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile, luteh. Nakin̄ gail hən navile a pan lugol naitian tosa maii. Ale nəvanuan hən navile a pan lotoṽur natit gail, ṽur hən gail, logəm pul hən natite husur alitenan eləṽon masuṽ hən nakontit gail, nəvat halit totibau səhor nəsa tonor hən nəmauran san.”*

⁴ Beti nosəsəlon̄ hən nadoldol togon togəm len nəmav toke, “Gamit məttovi vanuan sagw gail

* **18:2:** Natosian galevis ta sutuai ləsəkad nasoruan egai: narivatəvat ləsaveveu nəvanuan lotomətahun bun gail. * **18:3:** Isa 23.17; Jer 51.7; KelV 14.8

mətevivile dani hən asike mət̃bitah mai alitenan len nəsaan san. Navilesir gail dereh legəm hən alitenan be salibar gamito! * ⁵ Husur nəsaan san gail, nalul han isahsah vi məhat vəbar nəmav, ale aGot inau gat nəsaan aliten togolgole tonor hən nəpanismen.* ⁶ Mitigol tesisil həni natit p̃isi togole hən nəvanuan gail, mitigol tesisil həni vəharu hən natit p̃isi togole. Alitenan eutaut hən nəwain hən na-ləḡon-isa-vəsa-an hən nəvanuan gail lotomuni, məteb̃ir vəharu həni len nəb̃iliwai han m̃osi. Mitigol temuni hən b̃esisil.* ⁷ Mitilav napəḡasan mai na-ləḡon-isa-an maii, arep̃itoṽ hən nəsal-suhi-an mai na-pul-hən-nakontite-an aliten toviol həni mai gai gabag. Husur len nəlon isor patpat gai məhat ke, ‘Ginau aKwin bogai notobətah len nəb̃iltihai bətbətah sagw! Nəsavi batunau! Asike nulolosa, asike nutaḡ hum nəbatunau boḡ ideh!’ ⁸ Imagenan, len nəmariboḡ tesua ḡai navilesir gail dereh lesəhoti: nəmatan, nalolosaan, nəmalkəkatan tobəlav, mai nəhab b̃ihan puḡpuḡi husur Nasuḅ aGot, topəpehun navoian dan nəsaan, ikad nəb̃iltidaḡan.*

⁹ “Beti nakiḡ gail hən navile a pan lotogol naitian tosa maii, lotokatəp̃ol hən na-pul-hən-nakontite-an san maii, nəboḡ nakiḡ galenan ləb̃eris nəbasuhab hən nəhab tohani, dereh litaḡ, leləḡon tisa husuri.† ¹⁰ Dereh leil a tut, lemətahw habat len na-ləḡon-isa-vəsa-an san. Dereh like, ‘Wee! Wee! Ab̃iltivile gotoyalyal, Papilon gotovi b̃iltivile hən nədaḡan!

* **18:4:** Isa 48.20; Jer 50.8, 51.6, 45

* **18:5:** Gen 18.20-21; Jer

51.9 * **18:6:** Psa 137.8; Jer 50.29

* **18:8:** Isa 47.7-9 † **18:9:**

Hən naves 9-10, ris Eze 26.16-17

Wee, len nəhaua tosua ŋai nəpanismen sam̄ egəm hən gaiug!’

¹¹ “Ale nəvanuan hən navile a pan lotoʋur natit gail, ʋur hən gail, dereh litan, leləŋon tisa sil alitenan husur səkad avan ideh am hən ʋeʋur nəkako salito gail. ¹² A m̄o eʋur nagol, nasilva, nəvat gəlgəlan mai nanesnes gail. Eʋur nəkaliko hən nalinen topəhw buni mai nasilik toməyauyau, nəkaliko nətau tobəŋbəŋ mai tobisibis. Eʋur nəhai tiltile gail nəbolit tosusau. Eʋur natit isoʋur lotoum hən gail hən nabiltiriʋon naelefant. Eʋur natit isoʋur lotoum hən gail hən nəhai, nəvat han totibau, mai lotoum hən gail hən nabrons, nametəlai mai nəvat tokab.† ¹³ Eʋur nasinamon, naluhai gail lotosusau, nəhai pəhas tosusau, namər mai nafran̄kinsens.§ Eʋur nəwain mai naoil naoliv, nəflaua mai nawit, nəbuluk mai nasipsip, nahos mai nəkat. Ale eʋur nəmauran mai niben nəvanuan gail hən ləbevi slev. ¹⁴ Ale alat lotoʋur natit gail, ʋur hən gail dereh likel mai alitenan ke, ‘Natit gail lotovoi gotoləŋon masuʋ hən gail, luvan dan gaiug. Na-pul-hən-natite-an mai natit gail lotoyal lumasig dan gaiug. Asike gusaʋ gail am bəŋ ideh.’ ¹⁵ Ale alat lotoʋur natit gail, ʋur hən gail, galit lotopul hən natite husur loʋur hən gail mai alitenan, dereh leil a tut, lemətəhw habat len

† **18:12:** Nabrons evi nametəlai lotoum həni hən nakopa mai natin. Nəvat tokab lokisi hən nəmapol. § **18:13:** Nasinamon

evi nahurhuhai sua nəbən tosusau lotorin̄i len nəhanian hən ləb̄igol nabus han b̄ivoi. Nafran̄kinsens evi nəda hən nəhai tomasmas. Nəvanuan gail lurer hən nəvanuan həni ale evi hudhut nalotuan sivanuan naut galevis. Namər am evi nəda hən nəhai lotogol tomasmas, ale nəvanuan loləmasi hum nəhai pəhas.

nəvanuan lotokəkai, nəbuvimal mai nətrampet gail, nəvanuan asike losəsəlonj həni len gaiug boj ideh am. Asike lusəb nəvanuan tokad namitisau hən nauman len gaiug am. Asike losəsəlonj hən nəwalan hən nəbiltivat tobul dasdas nawit boj ideh am. ²³ Nəvanuan asike loris namial tomial len gaiug boj ideh am. Asike losəsəlonj hən nadolon naulumān mai napəhaʋut len nəlahan səlaru boj ideh am. Husur nəvanuan sam̃ lotoʋur natit gail, p̃ur hən gail, galit lovi biltivanuan gail len navile a pan. Len nabehi gotogole, gogəras naluvoh hən nəvanuan naut tiltile p̃isi.†† ²⁴ Len gaiug ikad nəda hihai kelkel ur gail mai nəda hinəvanuan siGot lotomat, mai nəvanuan p̃isi hən navile a pan lotomat len nəvəlam̃.”

19

Sal suh aGot!

¹ Nəboj natgalenan lotonoj, nosəsəlonj hən nadoldol hən nəbiltiluvoh lotokai habat ke,
“Sal suh aGot!

Gai ilav kuv gidato dan nəsaan sidato!

Nəyalyalan mai nədaŋan arovi esan,

² bathut nə-səb-səhoti-an san gail lotokitin, lunor.
Gai ipansem napəhaʋut toyalyal topur hən niben,
tomədas navile a pan hən naitian tosa togole.
Len nəpanismen aGot toriŋi lan,
aGot igol nasisilan sil nəda hislev san gail.”

³ Ale lukai habat tətəs am, ke,
“Sal suh aGot!

Nəbasuhab hən nəhab topəŋas alitenan

†† **18:23:** Hən naves 21-23, ris Jer 7.34, 25.10, 51.63-64; Eze 26.13, 21; Isa 24.8

dereh tevi məhat vi sutuai!”

⁴ Beti nəvanuan totibau lotovi 24 mai natit tovat lotomaur luteh len tan, kəta vi pan, lulotu hən aGot tobətah len nəbiltihai bətbətah. Luke, “Ganan! Sal suh aGot!”

⁵ Beti nadoldol egəm len nəbiltihai bətbətah toke, “Sal suh aGot sidato, gamit p̄isi məttovi slev san gail, gamit p̄isi məttomətahw len nəyalyalan san, gamit məttovi ut kəmas mai məttovi vanuan totibau!”

⁶ Ale nosəsəlon̄ hən nəwalan tohum nəwalan hən nəbilituṽoh o tohum nətas kudkud topus o nəbiliurur tokurut habat. Ike,

“Sal suh aGot!
Husur Nasuḅ aGot sidato,
aBiltidaṅan eil a n̄o!”*

⁷ Datikemkem! Datehəhaṽur!
Sal suh nəyalyalan san!

Husur nəlahan seTuhsipsip egəmai
ale asoan ḅilah maii, eutaut hən gai gabag tia.

⁸ AGot eviol hən nahurabat nalinen tovoi, topəhw yesyes, toveveu maii hən ḅesuni.”

(Namilen nalinen tovoi evi nagolean lotonor, nəvanuan siGot lotogole).

⁹ Beti aṅel ikel mai ginau ke, “Gitos nategai ke: ‘Alat aGot tokis galito gəm hən nəhanan hən nəlahan seTuhsipsip, lehəhaṽur.’ ”* Aṅel isor am, ike, “Natenan evi nasoruan kitin siGot.”

¹⁰ Nəboṅ tokəmaienan tonon̄ nuteh bathurien hən nəbilotu həni, avil ikel mai ginau ke, “Sagilotu

* **19:6:** Hən naves 5-6, ris Psa 97.1, 99.1, 115.13, 134.1; Eze 1.24

* **19:9:** Mat 22.1-14; Luk 14.15-24

hən ginau! Ginau novi slev surñan gaiug mai nəbathudud nadəlomian sam̃ lotodaŋ hən lotokel kot aYesu hum aMasta salito. Gilotu hən aGot ŋai! Husur nədaŋan hən avan ideh bikel kot aYesu, egəm len aNunun aGot.”*

Atesua tosaḥ len nahos topəhapəhw

¹¹ Beti noris nəmav toseŋav, ale ikad nahos topəhapəhw toil ei. Atesua tosaḥ lan, nahəsan aDaŋ-len-aGot, mai aKitinan, husur len nanoran isaḅ səhoti ke nəvanuan limaspanis o teḅuer, ale len nanoran igol nabiltiḅalan.* ¹² Namətan arohum nəhab towunwun, ale len nəkadun ikad nəkraun isoḅur. Ikad nahəsan sua aGot totoḥi lan, be səkad avan ideh toləboi nəhes enan, gai səḅon eləboii. ¹³ Nahurabat toḥuni imosmos hən nəda. Ale nahəsan atenan, Nasoruan siGot. ¹⁴ Navəshəsoltia gail len nəmav lotosaḥ len nahos pəhapəhw gail lohusuri. Galit piḥi losun nahurabat nalinen tovoi, topəhw yesyes, toveveu. ¹⁵ Naḅu nəḅalan tokan evivile dan nabuḅon atenan hən biḅal həni, win səhor naluḅoh hən nəvanuan naut tiltile. Dereh teil a m̃o hən galito hən nəbatw nametəlai. Ale dereh tipal dasdas naḅit nakrep len nabiltiḅur hən nələl paŋpaŋ siGot, aḅiltidaŋan, hən biḥel hum nəwain.* ¹⁶ Len nahurabat mai len nədamhərien ikad nəhes egai: “Kiŋ hən nakiŋ gail mai Masta hən nəmasta gail.”

¹⁷ Beti noris aŋel sua toil len namityal. Ale ikai habat hən nabiltidoldol, van hən nəman naməsav piḥi lotoməlməlah ke, “Mətegeḁai! Mitibonḅon

* **19:10:** KelV 22.8-9 * **19:11:** Eze 1.1; Psa 96.13; Isa 11.4

* **19:15:** Psa 2.9; Isa 63.3; Jol 3.13; KelV 14.19-20

len năbiltihanān siGot! ¹⁸ Mətegəm hən mət̃bihan naməṇod hən niben nakiṇ gail mai naməṇod hən niben nakomada gail, naməṇod hən niben nabəhariv mai nahos gail mai alat lotosah len gail, naməṇod hən niben nəvanuan p̃isi, naslev gail mai alat ləsavi slev, alat lotovi ut kəmas mai alat lotovi vanuan totibau.”†

¹⁹ Beti noris narivatəvat katkat, mai nakiṇ hən navile a pan gail, mai navəshəsoltia salit gail lotogəm bōnbōn, hən ləb̃igol năbiltibalan, mai atenan tosaḥ len nahos topəhapəhw mai navəshəsoltia san. ²⁰ Ale lutah gat narivatəvat katkat mai ahai kelkel ur gəgəras totah mai, togol namerikel gail len nəhon narivatəvat katkat. Namerikel galenan logəras alat lotokad nəmak sinarivatəvat katkat mai lotolotu hən nəlablab han. Ale atenan tosaḥ len nahos ebulan gəlaru nəboṇ lotomaur sal len năbiltimetduṇduṇ nəhab tolavurvur, nəsalfa topan lan.* ²¹ Ale atenan tosaḥ len nahos ita bun nakiṇ mai navəshəsoltia lotohusur narivatəvat katkat. Ita bun galit p̃isi hən nəbu nəbalan tovivile dan nabuṇon. Ale nəman naməsav lovələut hən nibelito.

20

Nasihau tovi 1,000

¹ Beti noris aṇel sua togəm vi pan dan nəmav. Ikad naki hən nəbur nəpanismen səkad nabutite. Ale len navəlan etəgau natsen tomələs habat. ² Itah gat nətrakon tovi nəmat ta sutuai, gai natəmat bolai, aSetan.* Ale aṇel ibañisi hən natsen titoh

† **19:18:** Hən naves 17-18, ris Eze 39.17-20 * **19:20:** KelV 13.1-18; Luk 17.29 * **20:2:** Gen 3.1; KelV 12.3, 9

vəbar nasihau tovi 1,000. ³ Aņel ibar həni len naḅur nəpanismen səkad nabutite. Ale a məhat həni aņel ekəkol gat naḅur enan, eburut gati hən asike bəsəņav vir nanoņan hən nasihau bevi 1,000. Imaienan nətrakon saləboi bəgəras naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile gail. (Be husur nasihau tovi 1,000, aņel dereh tisah ruḅati hən bevivile len nəboņ bəpitol ŋai.)

⁴ Ale noris naḅiltihai bətbətah gail, ale alat lotobətah len gail, aGot ilav nədaņan hən na-il-a-mō-an mai galito hən ləḅigol nakotan. Noris nəlolito, lovi alat, nəvanuan gail lotota kokotov nəkadulito, sil na-kel-kot-aYesu-an mai nasoruan siGot lotokel uri. Ləsəkad nəmak san len nabunəholito o navələlito. Lumaaur təlmam, loil a mō mai aKristo hum nakiņ gail len nasihau tovi 1,000.* ⁵ Egai evi na-le-məhat-an nametəkav dan nəmatan. (Nəvanuan tile am lotomat, ləsəmaur təlmam van vəbar nasihau tovi 1,000 tonoņ.) ⁶ Alat lotomaaur təlmam len na-le-məhat-an nametəkav enan, lohəhaṽur, ludaņ len aGot, len nəmauran kavkav salito lovi esan səḅon ŋai. Nəmatan na-vəha-ru-an, tovi nəpanismen hən nəmatan vi sutuai, asike ibar galito. Galit dereh levi ahai tutumav siGot mai seKristo. Ale dereh leil a mō maii, hum nakiņ gail len nasihau bevi 1,000.*

Nəmasiğan siSetan

⁷ Nəboņ nasihau tovi 1,000 ḅinoņ, aņel dereh tisah ruḅat aSetan dan naḅur nabəbaņisan totoh lan. ⁸ Ale aSetan dereh tivan hən bəgəras naluṽoh

* 20:4: Dan 7.9, 22 * 20:6: KelV 2.11

hən nəvanuan naut tiltile gail p̄isi len navile a pan. Ahai kelkel ur aEsekiel ta sutuai ekis galit hən aKok mai aMakok. Dereh aSetan tibonbon hən galito mos nabiltibalan, naṣurunjan halito isobur hum nabion bitas.* ⁹ Noris lotovan, lumaṣiṣiriah, siriv len naut p̄isi len navile a pan. Ludar vis naut alat siGot lotosuh lan mai nabiltivile aGot toləmas buni. Be nəhab egəm vi pan dan nəmav, ihan p̄is galito. ¹⁰ Beti, natəmat togəras galito, aGot ibar həni len nabiltimetduṇduṇ nəhab tolavurvur, nəsalfa topaṇ lan, naut narivatəvat katkat mai ahai kelkel ur gəgəras artopaṇ lan. Dereh leləṇon tisa vəsa tibatbat ei len nalennəyal mai nalennəyug van vi sutuai vi sutuai.*

Napəpəhunian hən navoian dan nəsaan

¹¹ Beti noris nabiltihai bətbətah totibau topəhapəhw. Noris gai tobətah lan. Navile a pan mai nəmav aruyav dan nəhon. Aroməkaskas, arumasig, aroḅuer. ¹²⁻¹³ Ale noris alat lotomat, nəvanuan totibau mai nəvanuan naut kəmas gail. Nətas idam̄ hən alat lotomat lan, lumakuv dani; nəmatan mai naut nəmatan arudam̄ hən alat lotomat lumakuv dan gəlaru. Galit p̄isi loil a mo len nabiltihai bətbətah. Aṇel gail losəṇav hən nalobulat gail. Losəṇav hən nalobulat togon, nalobulat hən nəmauran. Ale aGot ikot hən nəvanuan p̄isi lotomat. Epəpəhun navoian lotogole, dan nəsaan lotogole, inor hən nəsa gai totos gati tia len nalobulat galenan.† ¹⁴ Beti aṇel gail lobulan nəmatan mai naut nəmatan len nabiltimetduṇduṇ

* **20:8:** Kok mai aMakok: Eze 38.1–39.20. * **20:10:** Luk 17.29

† **20:12-13:** Hən naves 11-13, ris Dan 7.9-10; KelV 3.5

nəhab. Nametduŋduŋ nəhab evi nəmatan na-vəharu-an. ¹⁵ Ale avan ideh, na-tos-gati-an hən nahəsan asike bīpat len nalobulat hən nəmauran, lubar hən nəvanuan enan len nametduŋduŋ nəhab.

21

Nəmav veveu mai navile a pan veveu

¹ Beti noris nəmav veveu mai navile a pan veveu, husur nəmav metəkav mai navile a pan metəkav arumasig, ale nətas am eḅuer.* ² Ale noris nəbiltivile siGot, naut a Jerusalem veveu togəm vi pan dan nəmav təban aGot. Nəbiltivile enan ikab hum navensus topəhas buni mōs naulumian bilah maii.* ³ Nosəsəloŋ hən nəbiltidoldol togəm len nəbiltihai bətbətah toke, “Məteris! Naut a im siGot ipat təban nəvanuan gail, ale aGot māu dereh titoh mai galito. Ale aGot, gai gabag dereh titah mai galito, ale tevi Got salito.* ⁴ Dereh tigar kuv namətarur p̄isi dan namətalito. Asike ikad nəmatan am; asike ikad nalolosaan o nətaŋan o napəŋasan am. Husur natit gail ta mō, loməkaskas tia.”*

⁵ Ale gai tobətah len nəbiltihai bətbətah ike, “Məteris! Gagai nugol natit p̄isi luveveu!” Beti ikel mai ginau ke, “Gitos gat natenan, husur nasoruan galenan lokitin, goləboi gəḅeil gəgat len gail.”

⁶ Ale ikel mai ginau ke, “Natit p̄isi ihav ta bolai! Novi alfa mai omeka, natubatan mai nanoŋan. Avan ideh tomaduh, dereh neviol kəmas maii hən nəwai dan nabəko toḅuv vi məhat, nəkadhut nəwai

* **21:1:** Isa 65.17, 66.22; 2Pit 3.13 * **21:2:** Isa 52.1, 61.10; KelV 3.12 * **21:3:** Lev 26.11-12; Eze 37.27 * **21:4:** Isa 25.8, 35.10, 65.19

hən nəmauran.* 7 Avan ideh towin səhor nədaŋan hən nəsaan, dereh tikad natgalenan. Dereh ginau nevi aGot san, ale gai tevi anatugw.* 8 Be alat ləsəkad na-il-ḅuri-an, alat ləsəkad nadələmian, alat lotogol natit aGot tomətahun bun gail, alat lotogol nəmatan, alat lotogol naitian tosa, alat lotogol nabehi, alat lotolotu hən nəlablab gail mai alat lotolibliboŋ, ikad naut topat vir galito len nabiltimetduŋduŋ nəhab tolavurvur, nəsalfa topaŋ lan. Enan evi nəmatan na-vəha-ru-an.”*

Naut a Jerusalem veveu

9 Beti sua len aŋel lotoməlevru lotokad nasiloh lotoməlevru lotopul hən navilesir naməkot gail, egəm kel mai ginau ke, “Gegəmai. Dereh neṽusan gaiug hən navensus tomadhalah, asoan aTuhsip-sip.” 10 Ale len nədaŋan seNunun aGot, aŋel enan ilav ginau vi lan nabiltiṽehuh tosaḥsah vi məhat. Ale eṽusan ginau hən nabiltivile siGot, naut a Jerusalem togəm vi paŋ dan nəmav təban aGot.* 11 Ikad namənas siGot. Emñial hum nəvat gəlgəlan, hum nəvat jaspa tomasil hum nakristal.† 12 Nəṽod nəvat hən nabiltivile emətortor, isaḥsah vi məhat. Ikad nametləkau tovi 12, aŋel lotovi 12 loil husur nametləkau galen ṽisusua. Len nametləkau galenan, lutos gat nahəsan nahəmar tovi 12 seIsrael. Nəhes esua len nametləkau esua. 13 Len naist ikad nametləkau itor, len nanot ikad itor, len nasaut

* 21:6: Isa 55.1; KelV 1.8 * 21:7: 2Sam 7.14; Psa 89.26-27

* 21:8: Salfa: ris Luk 17.29; nəmatan na-vəha-ru-an: ris KelV 2.11.

* 21:10: Eze 40.2 † 21:11: Jaspa evi nəvat sua gəsaləboi gəḅəkəta tur lan, nətau han tomial o tokəsan o toyaŋyaŋ. Nakristal evi nəvat tomasil hum nakəlas ale səkad nətau ideh.

ikad itor ale len nawes ikad itor.† 14 Nəvōd hən nabiltivile ikad nəpaudesen tovi 12 lotokad nahəsan ahai pispisul seTuhsipsip lotovi 12 len gail. Nəhes esua len nəpaudesen esua.

15 Aņel tosor mai ginau ikad namita nagol hən bīsab namita hən nabiltivile mai nametlėkau han gail mai nəvōd han.* 16 Nabəlavān hən nabiltivile eņitov hən naņosņosan han. Ale aņel enənov hən nabiltivile hən namita totəgau. Ale isaḅi ke nabəlavān han evi nəstatia tovi 12,000.Š (Nabəlavān mai naņosņosan mai nəsahsahan han loņitņitov). 17 Ale enənov hən nəvōd hən nabiltivile, isaḅ namətortoran han evi nakupit tovi 144.** Ale nakupit siaņel enan eņitov hum sinəvanuan. 18 Nəvat hən nəvōd hən nabiltivile evi jaspa, ale nabiltivile evi gol toveveu hum nakėlas tomasil toveveu. 19 Nəvat gəlgəlan pisi lovəhas nəpaudesen hən nəvōd hən nabiltivile. Nəpaudesen nametėkav evi jaspa, na-vəha-ru-an evi safaiā, na-vəha-tor-an evi akat, na-vəha-vat-an evi emeralt, 20 na-vəha-rim-an evi oniks, na-vəha-məlevtes-an evi karnelian, na-vəha-məlevru-an evi krisolait, na-vəha-məlevtor-an evi peril, na-vəha-məlapat-an evi topas, na-vəha-səņavur-an evi krisopres, na-vəha-səņavur-pisan-esual-an evi jasint ale na-vəha-səņavur-pisan-eru-an

† 21:13: Hən naves 12-13, ris Eze 48.30-35 * 21:15: Eze 40.3
 Š 21:16: Nəstatia evi namita tovi 185. ** 21:17: Nakupit evi nabəlavān hən navəlan nəvanuan, tuḅat len nakobkob van vəbar nagilen nəņarhuvəlan. Nabəlavān han pəpadar hən nahudhumita.

evi ametist.†† 21 Nabopita nametləkau lotovi 12 lovi biltinesnes gail. Nabopita esua evi nanesnes esua. Ale nabiltimetp̄isal hən nabiltivile evi gol toveveu, tomasil hum nakəlas.

22 Nəsarīs naim nalotuan ideh ei. Husur Nasub̄ aGot, aBiltidaŋan, mai aTuhsipsip arutoh tabtab ei, arovi naim nalotuan.†† 23 Nam̄ial hən namityal mai nahəbati savi natideh ei, aroḅuer, husur namənas siGot em̄ias kavkav hən nabiltivile enan, ale aTuhsipsip evi nam̄ial han. 24 Naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile gail dereh liyaryar len nam̄ial han, ale nəboŋ nakiŋ gail hən navile a pan ləḅēbis lan, dereh lilav nəyalyalan salito gəmai. 25 Nametləkau han gail losəŋav len nəmariboŋ kavkav, asike lokəkol boŋ ideh, husur nalenmar-iug dereh teḅuer ei. 26 Ale naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile gail p̄isi dereh litariv nəyalyalan salito mai natit lotopul həni gəmai. 27 Natideh toḅiŋḅiŋal o tosa asike eḅis ei boŋ ideh. Nəvanuan ideh togol nəsa aGot tomətahun buni o tolibliboŋ, asike eḅis ei boŋ ideh. Wake alat, aGot totos gat nahəsalito len nalob̄ulat seTuhsipsip hən nəmauran, galito ŋai

†† 21:20: Hən naves 18-21, ris Isa 54.11-12. Nəvat galenan lumaiegai: jaspā emial o ekəsān o iyaŋyaŋ, safaiā iboŋboŋ ale imasil, akat epəhapəhw o imasiav be goləboi gəḅekəta vi lohoim kəkereh, emeralt ekəskəsān ale imasil, oniks nətau han etiltile be gəsaləboi gəḅekəta tur lan, karnelian ebisibis be səmasil savoi, krisolait iyaŋyaŋ ale imasil, peril ekəskəsān ale imasil, topas iyaŋyaŋ ale imasil, krisopres ekəskəsān ale imasil, jasint ebisibis ale eləboi ḅimasil, ametist iboŋboŋ ale imasil. †† 21:22: Naim nalotuan evi naut nəvanuan gail lotolotu hən aGot lan. Be nəboŋ aGot totoh tin mai nəvanuan san gail, loləboi ləḅilotu həni len naut p̄isi, gol ke naim nalotuan savi natideh am. Imaiēnan, len nabiltivile veveu siGot, səkad naim nalotuan ideh.

dereh lebis len nabiltivile enan. §§

22

¹ Beti aņel egaii eṽusan ginau hən nawisel sua hən nəwai hən nəmauran, tomasil hum nakristal. Nawisel enan isel dan nabiltihai bətbətah siGot mai seTuhsipsip.* ² Isel rivuh hən nametp̄isal hən nabiltivile. Len nagəgarhəwisel sua nəhai sua hən nəmauran itov, ale ikad esual am len nagəgarhəwisel togon.* Nəhai eru enan aruṽan vəha-sua husur nahəbati ṽisusua. Aruṽan hən naṽite vəha-səṅjavur pisan eru len nasihau esua. Nalut nəhai eru enan evi nalukai hən b̄irer hən naluṽoh hən nəvanuan naut tiltile gail həni hən ləb̄imaur. ³ Səkad natideh aGot tomətahuni o toke tipansəm len nabiltivile enan. Nabiltihai bətbətah siGot mai seTuhsipsip dereh tipat ei, ale naslev san gail lotovi vanuan san gail, dereh lilotu həni.* ⁴ Dereh leris nəhon, ale na-tos-gati-an hən nahəsan tipat len nabunəholito. ⁵ Asike ikad nalenmariug am, gol namialan hən namial mai namityal asike arovi natideh ei, husur Nasuḅ aGot dereh temial, temias galito. Ale dereh lesuṁan nakiṅ gail van vi sutuai.*

AYesu satogəmai

⁶ Beti aņel ikel mai ginau ke, “Nasoruan galenan, goləboi gəbeil gəgat len gail, lokitin. Nasuḅ aGot tolav aNunun mai ahai kelkel ur gail, gai esəvat

§§ **21:27:** Hən naves 23-27, ris Isa 60.3-5, 11, 19-20, 52.1; Eze 44.9. Naloḅulat hən nəmauran, ris KelV 3.5. * **22:1:** Eze 47.1; Zec 14.8
* **22:2:** Gen 2.9-10 * **22:3:** Gen 3.17; Zec 14.11 * **22:5:** Isa 60.19; Dan 7.18

aŋel san hən bəvusan naslev san gail hən natit p̄isi b̄imasvisi asike idareh.”

⁷ AYesu ike, “Səsəlon! Asike idareh nogəmail! Avān ideh b̄igol husur nasoruan hən na-pəhav-utaut-an len nalobulat egai, tehəhaṽur!”

⁸ Ginau novi aJon notosəsəlon hən natgalenan, notoris p̄isi. Ale nəboŋ notosəsəlon, nəboŋ notoris natgalenan, nuteh bathurien aŋel toṽusan ginau hən natgalenan hən nəb̄ilotu. ⁹ Be ikel mai ginau ke, “Sagigol natenan! Ginau novi slev sum̄an gaiug mai aṽam̄ gail, ahai kelkel ur gail, mai alat ləb̄igol husur na-tos-gati-an topat len nalobulat egai. Gilotu hən aGot!”*

¹⁰ Beti ikel mai ginau ke, “Sagesusuan nalobulat egai. Sagigol nasoruan hən na-pəhav-utaut-an tesusuah. Husur nəboŋ egəm pəpadaŋ. ¹¹ Avān ideh togol nəsa sanor, tigol tabtab həni; avān ideh tob̄iŋb̄iŋal taṽtaṽor, teb̄iŋb̄iŋal taṽtaṽor tabtab; avān ideh togol nanoran, tigol tabtab hən nanoran; avān ideh totoh a tut dan nəsaan, titoh tabtab dani.”*

¹² AYesu ike, “Səsəlon! Asike idareh nogəmail! Dereh nitariv naṽurp̄uran sagw hən nəb̄ilav nakonp̄urp̄uran o nəpanismen mai nəvanuan p̄isi b̄inor hən nagolean salit gail. ¹³ Novi alfa mai omeka, nametəkav mai naməkot, natuḃatan mai nānoŋan.†

¹⁴ “Alat lotokəkas nahurabat salit gail, lehəhaṽur.* Loləboi ləb̄eb̄isutur len nametləkau

* **22:9:** Hən naves 8-9, ris KelV 19.10 * **22:11:** Dan 12.10

† **22:13:** Hən naves 12-13, ris Isa 40.10, 44.6, 48.12, 62.11; Psa 28.4; Jer 17.10; KelV 1.8 * **22:14:** KelV 7.14

gail hən nabiltivile ale han naʋit nəhai hən nəmauran.* 15 Avil vivile dan nabiltivile ikad nalipah gail mai alat lotogol nabehi, alat lotogol naitian tosa, alat lotogol nəmatan, alat lotolotu hən nəlablab gail mai alat lotoləmas nagəgərasan ale lotogole.

16 “Ginau aYesu nosəvat aŋel sagw hən bikel kot natgalenan mōs alat siYesu len naut tiltile gail. Novi nəkadun nəbathuyah siTevit mai novi nəpasusan siTevit, novi namōso lalan tomial habat.”*

17 ANunun aGot mai navensus tovi asoan aTuh-sipsip, aruke, “Yesu gegəmai!” Ale avan ideh tosəsəloŋ səhoti tike, “Yesu gegəmai!” Avan ideh tomaduh tegəmai. Avan ideh toləŋoni, temun kəmas hən nəwai hən nəmauran, nəʋurian han tobuer.*

Nasoruan naməkot

18 Ginau nukel nalələgauan mai nəvanuan p̄isi lo-tosəsəloŋ hən nasoruan hən na-pəhav-utaut-an len nalobulat egai: avan ideh bəsuhud hən natideh mai nasoruan topat, aGot dereh tesuhud hən nav-ilesir nalobulat egai tosor husur gail, mai atenan.

19 Ale avan ideh b̄ilav kuv nasoruan ideh dan na-pəhav-utaut-an len nalobulat egai, aGot dereh tilav kuv natit gail na-tos-gati-an len nalobulat egai tokele dani. Namilen ke, asike ihan naʋit nəhai hən nəmauran, asike eḅis len nabiltivile siGot.†

20 Ale atenan tokel kot natgalen p̄isi, ike, “Evoi, asike idareh nogəmai.”

* 22:14: Gen 2.9, 3.22 * 22:16: Isa 11.1, 10; KelV 2.28, 5.5

* 22:17: Isa 55.1 † 22:19: Hən naves 18-19, ris Deu 4.2, 12.32

Ganan! Nasuḅ aYesu gegəmai!*

²¹ Nasuḅ aYesu māu teviol kəmas hən navoian
mai nəvanuan p̄isi siGot. §

* **22:20:** 1Kor 16.22 § **22:21:** Len natosian galevis ta sutuai ike, Nasuḅ aYesu māu teviol kəmas hən navoian mai nəvanuan siGot o nəvanuan p̄isi siGot. Ale galevis losuhud hən nasoruan ganan len nagilen

**Nasoruan siGot len nasoruan ta Uluveu
The New Testament in the Maskelynes language of
Uluveu, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Maskelynes blong Uluveu,
Vanuatu.
Le Nouveau Testament dans la langue Maskelynes de
Uluveu, Vanuatu.**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maskelynes

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

cb9da196-fced-5a7c-9540-74db5e4270fd